

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

2014

Lucie Ebertová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra Pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Lucie Ebertová

Pomoc obětem domácího násilí v Pardubickém kraji

Olomouc 2014

vedoucí práce: Mgr. Dagmar Pitnerová Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a všechny použité zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne 21. 4. 2014

.....

Lucie Ebertová

Poděkování

Děkuji Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D. za odborné vedení při zpracování bakalářské práce.

Obsah

1 Úvod	6
2 Domácí násilí	8
2.1 Teorie zdrojů vzniku domácího násilí	9
2.2 Rizikové faktory pro vznik domácího násilí	11
2.3 Formy domácího násilí	12
2.4 Specifické znaky domácího násilí	13
3 Oběti domácího násilí	16
3.1 Typologie obětí	17
3.2 Reakce obětí na domácí násilí	17
3.3 Důvody setrvání obětí v násilném vztahu	18
3.4 Následky domácího násilí	19
4 Systém pomoci obětem domácího násilí	22
4.1 Azylové domy	22
4.2 Oddělení sociálně právní ochrany dětí	22
4.3 Poradenská zařízení pro ženy	23
4.4 Policie České republiky	24
4.5 Zdravotnická zařízení	26
4.6 Intervenční centrum	27
4.7 Linky důvěry	27
4.8 Legislativa	28
5.1 Cíl výzkumného šetření	30
5.2 Výzkumný design	30
5.3 Výzkumný vzorek	31
5.4 Techniky sběru dat, organizace výzkumu	31
5.5 Analýza dat	33
5.6 Diskuse výsledků	49
6 Závěr	51
7 Použité zdroje a literatura	54
8 Přílohy	57

1 Úvod

V mé bakalářské práci se budu zabývat problematikou domácího násilí, které je jedním z nejhůře postižitelných forem násilí. Má negativní dopad nejenom na oběť, ale také na přítomné osoby, převážně pak děti. Je velmi nebezpečné a následky spojené s domácím násilím jej provázejí ještě řadu let, někdy i celý život. Pro děti se domácí násilí může stát vzorem, který vnímají jako normu. Může dojít k takzvanému přenosu násilí, což znamená, že se v dospělosti samy stávají agresory nebo si mohou vybrat partnera, který se násilnický chová.

Domácí násilí je problém, který se vyskytoval ve společnosti od pradávna, až v současnosti se mu však začíná věnovat patřičná pozornost. Domácí násilí není násilí jako každé jiné. Podle mého názoru je daleko závažnější, protože se odehrává ve vlastní rodině, ve které to nikdo neočekává. Rodina má sloužit jako útočiště před okolním světem, poskytovat oporu, bezpečí a lásku. V případě domácího násilí to však neplatí. Partner, který má být jedním z nejbližších lidí se stává nepřítelem. Domácí násilí je závažnější i proto, že agresor oběť důvěrně zná i s jejími slabými stránkami. Útoky probíhají v soukromí a veřejnost často nemá žádné ponětí o tom, co se v rodině odehrává. Oběť pod agresorovými výhrůzkami, na základě manipulace nebo kvůli studu o domácím násilí mlčí a dostává se tak do pastí, ze které se jen stěží může dostat.

Jedním z podnětů, který mě vedl k výběru domácího násilí jako tématu mé bakalářské práce, byla osobní zkušenost. I když jsem byla pouze nepřímým účastníkem, mohla jsem sledovat složitost této problematiky. Většina lidí si klade otázku, proč oběť zůstává s agresorem a nechává se sebou dobrovolně manipulovat. Proč se nebrání agresorovým útokům? Proč nadále setrvává ve vztahu s násilníkem? Setkala jsem se s názory, že si za to oběti mohou vlastně samy. Ze zkušeností vím, že není všechno tak jednoduché, jak se na první pohled může zdát. Nejenom, že je oběť citově připoutaná k agresorovi, ale často zde hrají roli přítomnost dětí nebo ekonomické důvody.

Jedním z prvních projevů agresora je snaha partnerku či partnera izolovat od společnosti. Agresor často apeluje na oběť, aby opustila své stávající zaměstnání a zůstala doma. Díky postupné izolaci oběť ztrácí kontakt s okolním světem, a tudíž i možnost pomoci ze strany svých přátel či širší rodiny. Při řešení domácího násilí je potřeba komplexní pohled a individuální přístup ke každému jednotlivému případu.

Bakalářskou práci rozdělím na teoretickou a praktickou část. V teoretické části vysvětlím základní informace týkající se domácího násilí. Uvedu několik definic a teorií,

které vysvětlují danou problematiku. Rovněž se zaměřím na průběh domácího násilí, jeho druhy a následky, které jsou s daným jevem spojené. V poslední kapitole teoretické části zmíním nástroje pomoci obětem domácího násilí. Stěžejním milníkem v boji proti domácímu násilí bylo přijetí zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Došlo k propojení Policie ČR, soudů a intervenčních center, které zároveň spolupracují s nestátními organizacemi věnující se dané problematice. Tento nový systém vytvořil záchranou síť, která zlepšila řešení jednotlivých případů domácího násilí.

V empirické části se budu zabývat organizacemi pracujícími s osobami ohroženými domácím násilím v Pardubickém kraji. Jako první představím výzkumný vzorek, dále zvolenou techniku sběru dat, operacionalizaci a jednotlivé respondenty. Jelikož mezi stěžejní instituce při řešení domácího násilí patří Policie ČR a Intervenční centrum, svůj výzkum budu směřovat k příslušníkům PČR na Orlickoústecku a k pracovníkům Intervenčního centra v Pardubicích. Cílem výzkumu bude zjistit, jaké služby jsou jednotlivými institucemi poskytovány, osobní názory a zkušenosti pracovníků. Zaměřím se zároveň na vzájemnou spolupráci v rámci interdisciplinárního řešení domácího násilí a na možnosti zlepšení dosavadního systému. V závěru práce bude uvedeno zpracování a vyhodnocení získaných dat, které budou pro přehlednost uspořádány do tabulek a grafů.

2 Domácí násilí

„Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou.“

Schneider, H. J.

Domácí násilí je jev, který se ve společnosti vyskytuje po celá staletí, avšak až v posledních letech je mu věnována zvýšená pozornost. S vývojem společnosti se na domácí násilí začíná pohlížet jako na závažný společenský problém. První zájem o odhalení a vymýcení domácího násilí objevujeme v 70. letech v USA, které se díky feministickým a občanským hnutím šířilo do Evropy a zbytku světa (Čírtková, 2004).

Domácí násilí je definováno odborníky mnoha různými způsoby na základě odlišných pohledů a přístupů k této problematice. Jednotná terminologie nebo vymezení jevu tedy neexistuje, i když většina definic má společné opakující se prvky.

Ráda bych zde uvedla definici DONA linky, která říká, že *„domácí násilí je fyzické, psychické anebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti, intenzita násilných incidentů se stupňuje a vede ke ztrátě schopností včas tyto incidenty zastavit a efektivně vyřešit narušený vztah“* (DONA linka, 2007).

Ministerstvo vnitra definuje domácí násilí v rodině jako *„dlouhodobé násilné chování v rodině, které zahrnuje jakékoliv činy nebo opomenutí spáchaná v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují vývoj jeho osobnosti“* (Magdalenium, 2012).

Domácí násilí se vyznačuje svými specifickými znaky, které ho odlišují od ostatních typů násilí. Domácí násilí se nevyznačuje nějakým cílem nebo účelem, jde především o týrání partnera a nadvládu. Probíhá vždy mezi osobami velmi blízkými, ať už to jsou manželé, partneri, druh a družka. Dnes se často setkáváme i s tzv. mezigeneračním domácím násilím, kdy dospělé děti tyranizují své staré rodiče. Dalším specifikem tohoto jevu je místo. Domácí násilí se odehrává v soukromém prostředí, tzv. „za zavřenými dveřmi“, kde nemá oběť jakoukoli šanci na pomoc zvenčí. DN má také svou specifickou dynamiku, která se zpočátku

projevuje snahou izolovat oběť od veřejného života, zakazováním kontaktu s přáteli a rodinou. Později se přidávají drobné útoky, které oběti omlouvají jako výjimečné případy. Intenzita násilí se stupňuje, agresor také zkracuje dobu klidu mezi jednotlivými atakami (Marvánové-Vargové, Pokorné, Toufarové, 2008).

V minulosti bylo domácí násilí vnímáno především jako akt muže vůči ženě, od čehož ale odborníci postupně upouštějí. Na základě holandského výzkumu provedeného v roce 1998 bylo zjištěno, že fyzické a psychické týrání mezi partnery či manžely přiznal přibližně stejný počet žen jako mužů. Vzájemný rozdíl mezi nimi byl statisticky jen velmi malý. Ve výzkumu se zaměřovali nejenom na množství výskytu, ale také intenzitu domácího násilí. Bylo zjištěno, že oběťmi méně závažných aktů DN jsou častěji muži, ženy jsou naopak častěji oběťmi závažných forem domácího násilí. V rámci sexuálního násilí ale stále dominují ženy jako oběti. V této oblasti se tedy potvrdil model muže jako agresora a ženy jako oběti (Čírtková, 2003).

Podle provedeného výzkumu v roce 2001, který zrealizoval STEM a Philip Morris, se ženy a muži liší také v postojích k domácímu násilí. Ženy jsou oproti mužům více otevřené a vstřícnější k přijímání nových informací. Muži mají naopak sklon nové informace zlehčovat a nejeví o ně takový zájem. Další rozdíl mezi oběma pohlavími podle výzkumu tkví v reakcích na DN. Ženy vnímají zásah státu a bezpečnostních složek jako ochranu, kdežto muži tyto situace vnímají jako nežádoucí vniknutí do soukromého života. Z výzkumu také vyplynulo, že každý třetí příslušník mužského pohlaví, vnímá domácí násilí jako běžnou součást partnerského vztahu (DONA linka, 2007).

2.1 Teorie zdrojů vzniku domácího násilí

Příčiny domácího násilí se jako první snažily vysvětlit tzv. **jednofaktorové teorie**. Špatenková a Ševčík (2011) mezi tyto přístupy řadí psychologické teorie, sociologické teorie, biologicko-genetické teorie a feministické přístupy.

Biologicko-genetické teorie byly brzy zamítnuty a překonány, protože dokázaly vysvětlit pouze obecné predispozice agresivního chování. Nemohly být však uplatněny při specifických situacích, ve kterých se domácí násilí vyskytlo. Odborníci se také postupně přikláněli k názoru, že sklon k agresivnímu chování není dán pouze vrozenými předpoklady, dědičností či vlivem biodromálních procesů, ale začali vnímat agresivitu komplexněji. Podstatou **psychologických teorií** je předpoklad, že agresivita vychází z povahových zvláštností

člověka. Tento přístup se zaměřuje na profilování typických pachatelů DN a poukázání na jejich společné rysy. I tento přístup byl časem překonán. Vysvětlování příčin agresivity vůči blízkým členům na základě alkoholických excesů nebo častých depresí se ukázalo jako nedostatečné. Příčiny domácího násilí se snažil objasnit i Freud se svým konceptem masochismu, jehož příčinou je nevyřešený oidipovský komplex. Masochistický člověk chce, aby mu byla způsobována bolest, která ho vzrušuje. Teorie objektových vztahů zastává názor, že příčinou agresivního chování je nedostatečná láskyplná a milující péče v dětském věku. Naopak teorie sociálního učení tvrdí, že agresivita je naučená a vzniká na základě převzatých vzorců násilnického chování. Poslední přístup, který bych zmínila, se zabýval vlivem stresu v rodině na agresivní chování. Teorie stresu prokázána nebyla, neboť všechny rodiny procházejí zátěžovými situacemi, ale pouze v některých se agresivní chování vyskytuje. Přesto výzkumná šetření potvrdily, že větší míra stresu předznamenává větší pravděpodobnost výskytu DN převážně v případech, kdy vztah pro partnera či partnerku není příliš důležitý. Později se psychologické koncepce začaly zaměřovat i na oběti, u kterých se také stejně jako u agresorů snažily identifikovat specifické povahové zvláštnosti.

Základem **sociologických teorií** je vnímání násilí jako produktu „typicky mužské společnosti“. Agresivní chování souvisí se sociokulturními vlivy, převážně s uplatňováním moci ve společnosti. Důležitým faktorem je typ společnosti, ve kterém se rodina vyskytuje. Patriarchálně uspořádaná společnost se svými stereotypy pak především podněcuje vznik domácího násilí muže vůči své partnerce, který tak koná podle psaných či nepsaných norem. Jestliže společnost toleruje výskyt agresivního chování ve veřejné sféře, podstatně tím přispívá k výskytu násilnického chování uvnitř privátního prostředí rodin. V některých společnostech nebo společenských vrstvách je dokonce DN vnímáno jako legitimní způsob chování. V takovém případě mohou být oběti obviňovány, že si za to mohou samy. **Feministicky orientované teorie** se velmi podobají těm sociologickým. Oba přístupy zdůrazňují patriarchální typ společnosti, které vyzdvihují mužskou dominanci a moc a přispívají tak k submisivitě a podřízenosti žen. Ženy jsou již od narození vedeny k poslušnosti. Jejich hlavním úkolem a naplněním je manželství a mateřství. Aby dostaly jejich životnímu údělu, musí se vzdát svých ambicí a být tolerantní a poslušné, díky čemuž vzniká nerovnost mezi oběma partnery. Jejich podřízené postavení, tak nepřímou dovoluje mužům užívat vůči nim násilí. Pokud by ženy nechtěly dostát svých závazků, působí jako příliš smělé. Naopak pasivní ženy spíše své partnery provokují (Špatenková, Ševčík, 2011).

V současné době jsou jednofaktorové teorie již překonané. Byly nahrazeny **multifaktorovými** přístupy, které ale nepřinášejí závratně nové informace a poznatky, ale spíše spojují jednotlivé teorie dohromady. Dnes již odborníci chápou složitost domácího násilí, a proto se snaží k tomuto jevu přistupovat komplexně. Příčiny DN jsou velmi variabilní a v určitém konkrétním případě mohou mít odlišnou váhu a důležitost. Nejznámější multifaktoriální teorií je přístup D. G. Duttona, který rozpracoval 4 strukturální roviny příčin domácího násilí (Čírtková, 2004).

Makrosystémová rovina spatřuje příčinu v uspořádání společnosti, hierarchii hodnot a v jejím přesvědčení o nadřazenosti a dominanci mužů. Takováto nadvláda mužského pohlaví s sebou přináší mnoho silně zakořeněných mýtů, které vytváří příznivé klima pro vznik DN.

Mikrosystémová rovina zahrnuje nejbližší rodinu a její vzájemné interakce. V rodině vznikají různorodé situace, které mohou dát podnět ke vzniku násilného chování. K rizikovým faktorům v tomto ohledu patří především privátnost rodiny, která znemožňuje zásah vnější sociální kontroly. Rodinný systém disponuje neformálním právem ovlivňovat své členy. Součástí jsou také předepsané role, jejichž základem jsou obecné principy, které neodpovídají zájmům a potřebám jednotlivých členů.

Exosystémová rovina zahrnuje větší okruh lidí. Představuje bezprostřední sociální okolí a spojuje rodinný systém s makrosystémem. Za rizikové faktory můžeme považovat např. nezaměstnanost, nízké vzdělání nebo nedostatek financí.

Ontogenetická rovina nejvíce souvisí s původními psychologickými přístupy. Zaměřuje se především na specifické individuální charakteristiky oběti i násilné osoby. Za rizikový faktor pro vznik násilnického chování považuje přímé vystavování násilí v dětském věku. Násilnické chování se může vyvinout v průběhu vývoje, ve kterém si ji jedinec osvojil dané chování jako úspěšný způsob řešení stresujících situací (Čírtková, 2004).

2.2 Rizikové faktory pro vznik domácího násilí

Při rozpoznávání rizikových faktorů domácího násilí je žádoucí všimnout si chování a reakcí daného člověka. U osoby, která vykazuje zvýšené agresivní a hrubé chování, lze předpokládat, že je součástí jeho osobnosti. V takovém případě je velká pravděpodobnost agresivního chování vůči blízké osobě. Při výběru partnera bychom si měli všimnout rizikových znaků, které ho predisponují k násilnickým útokům. Většina obětí uvádí jako počáteční

symptom předcházející vzniku domácího násilí nadměrnou žárlivost a majetnické sklony ze strany partnera.

Bílý kruh bezpečí (2009) uvádí za rizikové faktory vzniku domácího násilí následující:

- vynucená sociální izolace
- finanční závislost na partnerovi
- péče o děti v rámci mateřské a rodičovské dovolené
- zdravotní postižení a omezení
- vyšší věk a bezmocnost seniorů
- přechod z aktivní zaměstnanosti do starobního či jiného důchodu
- nevládnuté rodičovství a výchova dětí
- závislosti násilné osoby

Na základě výzkumu provedeného organizací Rosa v roce 2012 bylo zjištěno, že většina násilníků vyrůstá v dysfunkčních rodinách. 22,7 % násilníků vyrůstalo v rodině s násilnickým otcem, 18,5% násilníků zažilo v dětství rozvod rodičů, 12,9 % násilníků uvedlo, že se v rodině vyskytovala závislost na alkoholu. Překvapivým zjištěním byl průzkum rodin obětí DN, který poukazuje na podobné problémy jako v rodinách agresorů. 24,8 % obětí uvedlo, že vyrůstalo v rodině s násilnickým otcem, 18% obětí zažilo rozvod rodičů a u 13,7 % se v rodině vyskytla závislost na alkoholu (ROSA, 2006).

2.3 Formy domácího násilí

Typologie forem domácího násilí se liší téměř u každého autora. Ať už je podoba násilnického chování jakákoli, vždy je jejím cílem moc a kontrola nad obětí. Přesto lze nalézt určité základní podoby.

Fyzické násilí je jedním z nejčastějších a také nejlépe identifikovatelných znaků svědčících o DN. Zahrnuje rozmanitou škálu chování, jehož důsledkem bývá poškození, ohrožení nebo zastrášení oběti. Patří sem rány pěstí či předměty, mlácení o zeď či zem, kopání, bití, facky, škrcení, ohrožování bodnou nebo střelnou zbraní, vytrhávání vlasů, svazování. Do fyzického násilí řadíme i odepírání lékařské péče, spánku, jídla, ponechání osoby na nebezpečném místě a stále častěji se vyskytující bezohlednou jízdu autem (Špatenková, Ševčík, 2011).

Psychické násilí je jedním z nejhůře rozeznatelných a prokazatelných forem násilí. Bývá také označováno jako tzv. „neviditelné násilí“. Je velmi dobře skrýváno, protože

nezanechává žádné viditelné stopy tak jako např. fyzické násilí. Cílem agresora je vyvolat u oběti duševní úzkost, duševní strádání či bolest. Odborníci se často shodují, že má větší negativní dopad na oběť než jiný typ násilí, především pak v oblasti sebevědomí, sebedůvěry, sebepojetí a sebeúcty (Úlehlová, 2009).

Může mít podobu **neverbální**, kam patří především ničení oblíbených věcí, a **verbální**, které zahrnuje vydírání, vyhrožování, zastrašování, ponižování, kritizování, nadávky, zesměšňování, snižování duševního zdraví. Agresor nadměrně kontroluje vše, co oběť dělá, ptá se kde byla, s kým, jak dlouho, o čem si povídali. Narušuje soukromí oběti a omezuje její samostatnost (Čírtková, 2008).

Dalším typem je **sociální násilí**, jehož hlavním cílem je co největší izolace od veřejného života. Násilník zakazuje styk oběti s přáteli a rodinou, zakazuje přijímat návštěvy v domě, popřípadě svým chováním návštěvy odrazuje od dalšího setkání. Doprovází oběť k lékaři, na úřady, může trvat i na ukončení pracovního poměru, čímž zabrání jakémukoli kontaktu s vnějším světem. Začíná kontrolovat každý její pohyb, kam jde, s kým jde, čím dál častěji dává příkazy a zákazy. Ohrožená osoba se většinou snaží vyhovět a sama se začíná vyčleňovat ze sociálního prostředí. Rafinovanější agresori pak využívají děti či jiné blízké osoby k vyvíjení nátlaku na oběť (Úlehlová, 2009).

Ekonomické násilí spočívá v zamezení přístupu k financím, kontrole nad příjmy a výdaji, přidělování omezených finančních prostředků na domácnost, které neodpovídají potřebám, neoprávněné zneužívání majetku patřící oběti. Násilník může ohroženou osobu vydírat a vynutit si nedobrovolné přepsání majetku (Střílková, 2009).

Poslední podobou je **sexuální násilí**, které je doménou především partnerských vztahů. Za sexuální násilí bývá považována jakákoli nedobrovolná sexuální aktivita. Zde bych ráda uvedla tzv. mýtus manželské povinnosti, která je často vnímána jako oprávněný požadavek. Vynucený sex mezi manželi se však také řadí mezi jednu z forem domácího násilí. Cílem vynucených sexuálních kontaktů nemusí být pouhé uspokojení sexuální potřeby, ale může stejně dobře sloužit jako prostředek ponížení a moci nad druhou osobou (Voňková, 2004).

2.4 Specifické znaky domácího násilí

Základní znaky, které musí být naplněny, aby se jednalo o domácí násilí, popisuje Střílková jako :

Opakování a dlouhodobost- při vyhodnocování situace je důležité zjistit, zda se násilné chování vyskytuje opakovaně nebo zda-li šlo o prvotní incident. V takovém případě se totiž nemusí jednat o domácí násilí.

Neveřejnost- domácí násilí se většinou odehrává v soukromém prostředí beze svědků.

Eskalace- závažnost domácího násilí se s jeho vývojem postupně stupňuje. Od méně závažných verbálních útoků přerůstá v nebezpečné fyzické a psychické týrání.

Ambivalentní rozdělení rolí- v případě domácího násilí musí být zřejmé, kdo je osoba násilná a kdo oběť. Pokud se mezi osobami odehrávají vzájemné fyzické potyčky, hádky nebo napadání, není situace vyhodnocena jako domácí násilí (Střílková, Fryšták, 2009).

Ačkoliv se může zdát, že násilné útoky jsou zcela nahodilé postrádající jakoukoliv posloupnost, odborníci zjistili, že domácí násilí má určitý cyklus. Tento typický opakující se vzorec má čtyři základní fáze. Poprvé byl popsán Lenore Walkerovou v roce 1979. Poznatky získávala z rozhovorů s ženami, které přežily domácí násilí. Na základě těchto zkušeností se snažila objasnit dynamiku a kontext DN. Zjistila, že jednotlivé fáze mají různou délku trvání, které se při opakování zkracují (Marvanová- Vargová, 2008).

Prvním obdobím je **vzrůstání napětí**. Vzniku DN předcházejí narůstající neshody v partnerském vztahu, vzájemné hádky a projevy nespokojenosti. Agresor může pociťovat žárlivost, být paranoidní, kritický, podrážděný nebo podezřívavý. Oběť se snaží násilníka uklidnit a usmířit si ho, bývá submisivní, snaží se ve všem vyhovět tak, aby ochránila sebe sama před útoky. Předejít násilí je ale značně problematické. Kupící se zlost agresora má převážně iracionální charakter a nedá se tedy přesvědčit logickými argumenty. Oběti mají téměř nulovou šanci násilnému chování uniknout. Ve **fázi násilí**, jak už sám název vypovídá, dochází k samotnému násilnému jednání. Agresor útočí na oběť nejenom fyzicky, ale také psychicky a sexuálně. Oběti vyhrožuje, zstrašuje ji a snaží se ji ovládat a kontrolovat. Násilník ji například kope, mlátí, vláčí po schodech, trhá vlasy, ponižuje, pálí, svazuje, znásilňuje nebo i škrtí. Oběť je vystrašená, bezmocná, neschopná se bránit, zoufalá. Po těchto incidentech oběti zůstávají fyzické pozůstatky jako modřiny nebo jizvy. S opakujícími se cykly dochází k tvrdším a nebezpečnějším útokům s dalekosáhlejšími důsledky jak po zdravotní tak psychické stránce. Následující **fáze líbánek** je pak pravým opakem fáze předcházející. Jedná se o emocionální manipulaci, která velmi často oběti brání od násilníka odejít. Útočník si uvědomí možnost, že by ho oběť mohla opustit. V takovém případě umí být velice okouzující. Začne se partnerce/partnerovi omlouvat, dvořit, slibuje nápravu, tvrdí, že už to nikdy neudělá. Svému protějšku kupuje dárky, kytky, pomáhá v domácnosti, projevuje lásku k oběti a lítost nad svými činy. Většina obětí této manipulaci podlehne. Pokud ale přeci

jenom agresorovi neuvěří, přichází na řadu nejčastěji vyhrožování sebevraždou (Úlehlová, 2009).

Fáze klidu je posledním článkem cyklického koloběhu. V tomto období nedochází k neshodám a hádkám ve vztahu a oběť má mylnou představu, že útočník dostojí svému slovu a agresivní chování se již nebude opakovat. Po čase ale opět začíná vzrůstat napětí a vše nastává nanovo. (Špatenková, Ševčík, 2011).

Walkerová se původně zaměřovala pouze na ženy, později došla k závěru, že oběťmi mohou být i muži. Jejím cílem bylo na základě poznatků násilnému chování předcházet. Někteří kritici ale namítali, že domácí násilí není univerzální a ne vždy odpovídá výše uvedenému cyklu.

3 Oběti domácího násilí

V této kapitole se budu zabývat oběťmi domácího násilí, jejich typologií, následky násilného chování a reakcemi oběti na agresora. Obětí se může stát téměř kdokoliv, nejenom žena, ale i muž, dítě či senior. Domácí násilí je závažný problém, který způsobuje celoživotní „šrámy na duši“. Hlavním problémem není ani tak samotné násilí, jako spíše zklamání z osoby, kterou považovaly za svého spojence, nejbližšího člověka a kterému bezmezně důvěřovaly.

Jak už bylo zmíněno výše, domácí násilí je násilné chování vyskytující se mezi blízkými osobami. Specifikem je právě ona blízkost, která umožňuje útočníkovi oběť velmi dobře poznat a objevit její citlivá místa. Nejznámější podobou DN jsou agresivní útoky mezi partnery, manželi, druhem a družkou. Dnes však víme, že existuje i tzv. mezigenerační domácí násilí. Zahrnuje týrání seniorů svými dětmi, nebo naopak malých dětí svými rodiči. Všechny případy jsou stejně závažné, přesto bych se zaměřila na domácí násilí jednogerenační, tedy mezi partnery. Podle výzkumů jde totiž o nejrozšířenější formu násilného chování v soukromém životě, a možná právě proto je také nejvíce popularizované. V partnerských vztazích nejčastěji figurují jako oběti ženy. Provedený výzkum STEM v roce 2001-2006 potvrzuje, že v České republice se vyskytují i mužské oběti DN, vedoucí příčku ale stále drží ženské pohlaví (DONA linka, 2007).

Situace týraných žen byla v minulosti značně problematická. Násilné útoky byly zlehčovány a přehlíženy. Represivní složky a justice neměly dostatek informací o této problematice a s případy si nevěděly rady. Odpovědnost za vznik domácího násilí tak přenášely na samotnou oběť. Donedávna převládal názor, že oběti pocházejí z nižšího sociokulturního prostředí, mají nízké vzdělání a agresora samy provokují. V současnosti jsou mýty o tom, že si za to mohou samy téměř překonané. Na základě snahy pochopit a řešit tuto problematiku se zavedla nové legislativa a přístupy, které výrazně pomohly zlepšit situace ohrožených osob a osvětlit situaci široké veřejnosti (Popp, 2004).

Dnes už víme, že obětí se může stát téměř kdokoliv bez ohledu na společenské postavení, vzdělání, inteligenci, finanční situaci, pohlaví nebo věk. Tvzení, že je ohrožená osoba odpovědná za vznik násilného chování, je překonané. „*Existuje pouze jediný rizikový faktor predispozice k obětnímu chování, a tím je týrání či zneužívání, eventuelně přítomnost násilného chování v dětství*“ (Toufarová, 2008, s. 67).

3.1 Typologie obětí

Existuje mnoho přístupů rozdělování obětí DN podle různých kritérií jako například věk, pohlaví, chování, životní styl apod.

- Nejvíce využívanou je typologie **interakce oběť-pachatel**, která rozlišuje pět typů obětí. Prvním typem je zúčastňující se oběť. V takovém případě dochází k vzájemné interakci a obě strany se znají ještě dříve než dojde k útoku. Naopak v případě nezúčastňující se oběti nedochází ke konfrontaci mezi obětí a násilníkem před trestným činem. Za provokující oběť se považuje ohrožená osoba, která i přes varovné signály podcenila ohrožení a mohla se tak úmyslně nebo neúmyslně vystavit násilí. Latentní oběť je ohroženou osobou, která je vystavena násilí dobře skrytému před veřejným dohledem, přičemž předsudky a citové vztahy k agresorovi či dětem brání oběti situaci ohlásit. Posledním typem je oběť nepravá (Střílková, Fryšták, 2009).
- Typologie podle **reakce na trestný čin** rozděluje oběti na aktivní, pasivní a panické (Střílková, Fryšták, 2009).
- Oběti můžeme také rozlišit na přímé (primární) či nepřímé (sekundární). Mezi přímé oběti patří osoby, které by fyzicky, psychicky nebo materiálně poškozeny. Řadí se sem i pozůstalí, pokud ohrožená osoba přišla v rámci útoku o život. Mezi nepřímé oběti se zahrnujeme příbuzné osoby oběti (Čírtková, 2007).
- akceschopnost

3.2 Reakce obětí na domácí násilí

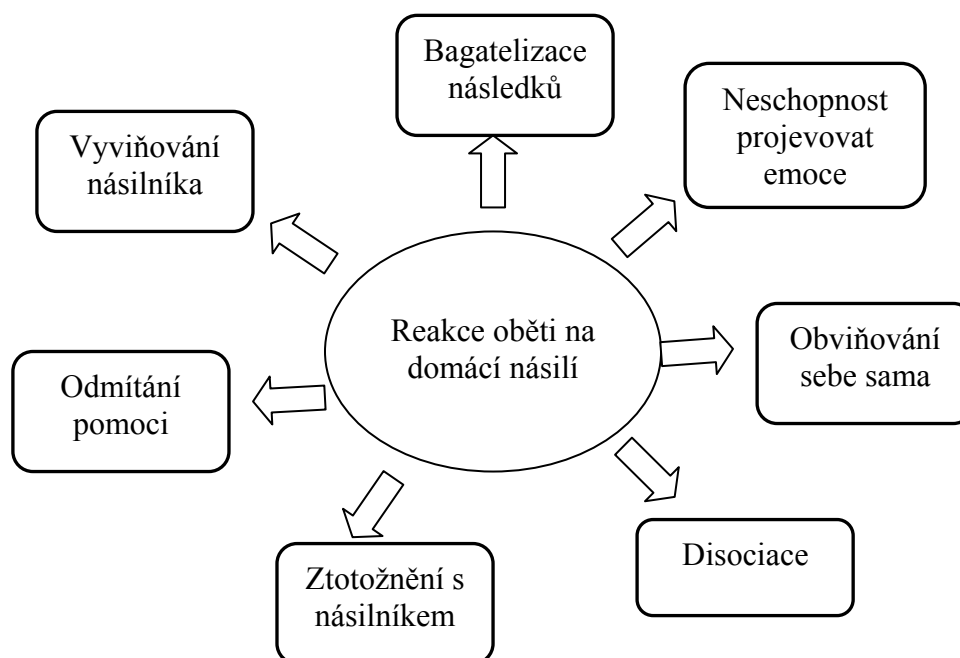
Každá oběť reaguje na domácí násilí odlišně. Její reakce se odvíjí od mnoha faktorů zahrnující osobnostní zvláštnosti, přítomnost dětí, finanční situace, forma domácího násilí atd. Společným jmenovatelem většiny reakcí na chování agresora jsou překvapivě reakce sebedestruktivní.

Vyviňování násilníka je typickým jednáním ohrožené osoby, která věří, že za agresivní jednání svého partnera si může sama. Příčiny takového chování často připisuje vnějším okolnostem jako je alkohol, stres, pracovní vypětí apod. (Hrdá, 2007).

Další obvyklou reakcí je **bagatelizace následků**. Oběť zlehčuje dopad jednotlivých útoků a chová se, jako by se nic nestalo. Takovéto jednání může veřejnost překvapit a zmařit jejich snahu oběti pomoci. Ohrožená osoba **odmítá jakoukoliv pomoc**. Sama sebe vidí v situaci, ze které není východiska, proto snahy okolí pomoci zavrhuje (Buskotte, 2004).

Neschopnost projevit emoce vzniká u oběti jako obranný mechanismus. Ohrožená osoba není schopna projevit známky vzteku při konfrontaci s útočníkem, což ji chrání před dalšími útoky. **Disociace** je rovněž obranným mechanismem. Projevuje se ztrátou paměti či amnézií, kdy oběť ze svého vědomí vytlačuje vzpomínky na násilné útoky. Tím zabraňuje opětovnému prožívání bolesti. **Ztotožnění se s násilnickou osobou** je dalším znakem chování oběti. Pokud je ohrožená osoby pod neustálou a přísnou kontrolou agresora, snaží se co nejvíce vyhovět, aby předešla dalším útokům. Od oddanosti si slibuje lepší zacházení a zmírnění násilí (Conwayová, 2004).

Oběť také často **viní sama sebe**. Věří například, že kdyby bylo lépe uklizeno nebo kdyby neodmlouvala, k násilí by nemuselo dojít (Toufarová, 2008).

3.3 Důvody setrvání obětí v násilném vztahu

Women rural advocacy programs je organizace zabývající se problematikou domácího násilí, která uvádí, že se ženy pokusí opustit své agresivní partnery šest až osmkrát během jejich vztahu. Proč tedy nakonec tolik žen ve vztahu setrvává? Organizace uvádí jako hlavní příčiny tři základní faktory.

Situační faktory zahrnují především ekonomickou závislost, sociální izolaci, nedostatek možností náhradního ubytování a budoucího zajištění sebe a dětí, nedostatek pracovních zkušeností. Oběti často mají strach z vážnějšího fyzického násilí, sledování nebo zabití. Obávají se také reakce ze strany rodiny, přátel, policie či soudů. **Emocionální faktory** zahrnují především snahu agresorovi pomoci, strach z jeho reakce, lásku, loajalitu vůči

násilníkovi, vinu, strach z možné sebevraždy agresora. Oběť věří, že ho dokáže změnit. Důvodem pro setrvání ve vztahu může být i stud a ponížení, naučená bezmocnost, nereálný optimismus nebo vyčerpání. **Osobní víra** se opírá o zvnitřněná přesvědčení oběti. Roli zde může sehrát náboženství, kdy žena věří, že manželství je navždy, že je její povinností udržet manželství a zajistit dětem otce (Women rural advocacy programs, Why women stay).

3.4 Následky domácího násilí

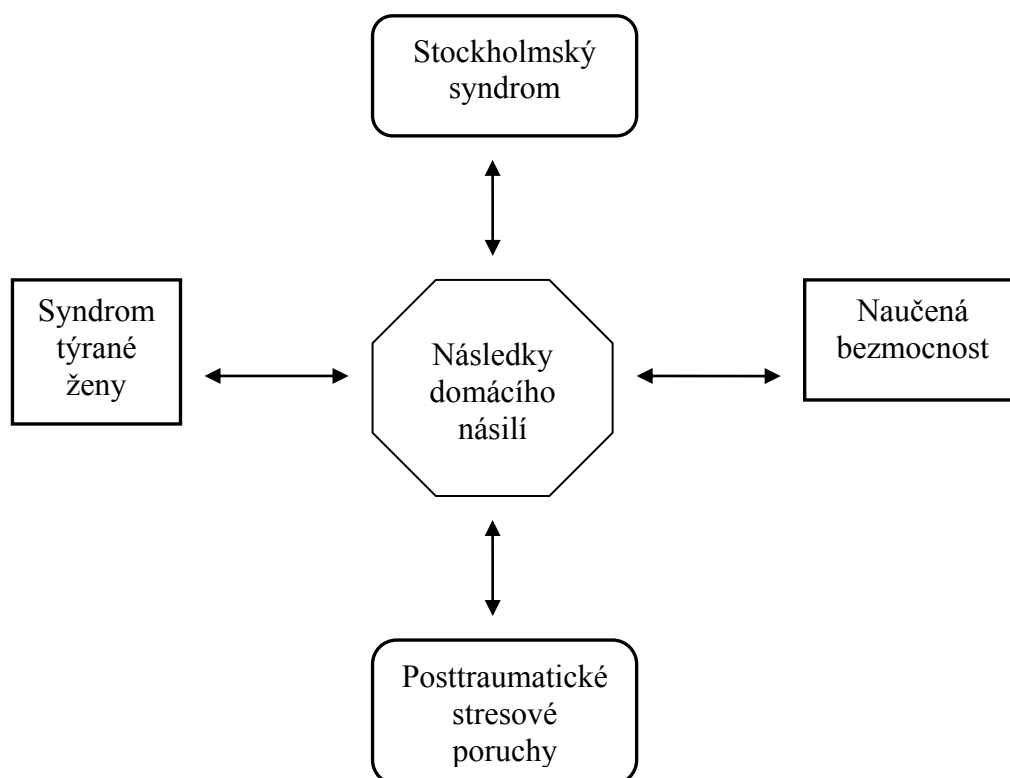
Důsledkem domácího násilí je v mnoha případech rozvinutí **Syndromu týrané ženy** (Battered Woman Syndrom). Někdy je také nazýván jako syndrom týrané osoby (Battered person syndrom) nebo jako syndrom týraného partnera (Battered spoust syndrom). Tento syndrom se nemusí u oběti projevit vždy. Pojem byl poprvé použit Lenore Walkerovou, která prováděla výzkum s ženami, které se staly oběťmi domácího násilí. Střílková a Fryšták jej definují jako „*soubor specifických charakteristik a důsledků zneužívání, které vedou ke snížené schopnosti ženy efektivně reagovat na prožívané násilí*“ (Fryšták, Střílková, 2009, s. 21). Walkerová se domnívá, že ke vzniku syndromu je nutné, aby se celý cyklus domácího násilí minimálně dvakrát zopakoval (Toufarová, 2008).

Syndrom týrané ženy zahrnuje několik typických znaků. Symptomy syndromu se vyskytují nejen na psychické úrovni, ale rovněž se projevují i somatickými příznaky jako jsou bolesti hlavy, zad či poruchy příjmu potravy. U oběti se vyskytuje tzv. **naučená bezmocnost**, která snižuje sebehodnocení ohrožené osoby. Žena si neváží sama sebe, je nerozhodná a nevěří v možnost ovlivnit situaci vlastním přičiněním. Opakující se každodenní násilí ji bere jakoukoliv naději na vyřešení situace, její pokusy o zabránění týrání jsou často neúspěšné, proto svoji snahu kontrolovat agresora nakonec vzdává a situuje se do role pasivní oběti.

U oběti se může kromě jiného vyvinout i tzv. **Stockholmský syndrom**, který nese název podle události, která se stala v roce 1974 při přepadení banky ve Stockholmu. Tento termín označuje „*dočasné projevy náklonnosti oběti vůči násilné osobě a vytvoření emocionální vazby oběti k násilníkovi*“ (Bednářová, 2009, s. 17). Následkem agresivního chování, kterému nemá oběť šanci uniknout nebo pokud věří v bezvýchodnost situace, začne útočnicka obhajovat a snižovat jeho odpovědnost za násilné chování. Příčiny agresivního jednání spatřuje ve vnějších okolnostech, např. v partnerově náročné práci, finančních potížích, stresu apod. Často bagatelizuje následky násilných útoků a zlehčuje situaci. Oběti také často podávají lživé objasnění příčin svých zranění. Tvrdí například, že spadly ze schodů,

uhodily se o dveře, řízly se při vaření atd. V případě přiznání domácího násilí odmítají jakoukoliv pomoc a možnost záchrany před útočníkem.

Ohrožené osoby mohou vykazovat znaky **posttraumatické stresové poruchy** (PTSP), které se odborníci poprvé začali věnovat po druhé světové válce. Macková ji označuje jako „zpožděnou nebo protahovanou reakci na závažný stres nebo traumatickou událost“ (Macková, 2009, s. 49). Syndromem jsou ohroženi lidé, kteří se delší dobu obávali o svůj život nebo byli vystaveni hrozbě násilí na nich samotných nebo na cizí osobě. U jedinců trpících PTSP se vyskytují problémy se spánkem, schopností soustředit se, objevuje se rovněž nadměrná úzkostlivost, výbuchy vzteku, přílišná bdělost či podrážděnost. PSTP je spojována se znásilněním, domácím násilím, válkami, přepadením ale i přírodními katastrofami či dopravní nehodou.

Každý jedince, který se stane obětí domácího násilí, zažívá negativní obrat ve svém životě. Musí snášet ponižování, psychický a fyzický teror a dál vést normální život. Ač se to nemusí na první pohled zdát, oběti domácího násilí jsou velice silné osoby, bohužel však zaměřené špatným směrem. Většina osob postižených DN nejenže dokáže fungovat běžným způsobem, ale jsou navíc schopné zakrývat všechny známky DN a chovat se, jako by bylo vše

v pořádku. Je proto nutné být velice vnímavý ke svému okolí a s obětí jednat trpělivě a opatrně.

4 Systém pomoci obětem domácího násilí

Ve třetí kapitole teoretické části své práce bych se věnovala nejrozšířenějším nástrojům pomoci osobám ohrožených domácím násilím. Zaměřila bych se na poskytování odborné pomoci týkající se poradenství, ubytovacích služeb, zdravotní péče, informačního servisu a právního poradenství. Zvláštní pozornost bych pak věnovala úloze Policie ČR a právním předpisům týkajících se domácího násilí.

4.1 Azylové domy

Azylové domy jsou služby sociální prevence zřizované na základě zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, které „*poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení.*“ (Zákon č. 108/2006)

Prvním předchůdcem současných azylových domů byl útulek pro týrané ženy v Texasu v roce 1875. V druhé polovině 20. století je vyvíjena snaha o vytvoření specializovaných zařízení, které by se zaměřovali na pomoc obětem DN. Na základě tohoto úsilí vznikly azylové domy, které mají zajišťovat obětem odbornou péči spočívající především v poskytnutí praktických informací, empatickém přístupu, zvyšování sebevědomí a samostatnosti, ujištění o správnosti rozhodnutí. Azylové domovy mimo jiné poskytují ubytovací a stravovací služby, právní a psychologické poradenství a různé aktivizační činnosti (Vargová, 2008).

Klientky azylových domů, které prožily domácí násilí, potřebují specifický přístup a pomoc, proto Vargová (2008) nedoporučuje do zařízení umisťovat společně klientky i s jinými problémy. InSTITUTE by primárně měla sloužit osobám, kterým hrozí újma na zdraví, jsou v ohrožení života a nebo čelí psychickému teroru.

V Pardubickém kraji jsou azylové domy umístěny v Pardubicích, Svitavách, Chrudimi, Ústí nad Orlicí, Žamberku a Vysokém Mýtě.

4.2 Oddělení sociálně právní ochrany dětí

Oddělení sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) je státní orgán, který mimo jiné zajišťuje pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Jeho kompetence jsou stanoveny v zákoně č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů a nejčastěji je zřizován obecními úřady obcí s rozšířenou působností. Stěžejní povinností OSPODu je poskytovat konkrétní pomoc při zajištění ochrany a bezpečí obětem DN a jejich dětí. OSPOD má zákonem stanovené pravomoci, které je povinen využívat.

Pracovníci této státní instituce získávají informace o DN několika způsoby. Na případy domácího násilí je upozorňováno na základě oznamovací povinnosti dle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Každý občan je povinen oznámit tuto skutečnost, pokud násilnické jednání dosahuje takové intenzity, že se jedná o trestný čin. Příslušníci Policie ČR jsou rovněž povinni oznámit incidenty DN, u kterých zasahují. OSPOD získává informace o DN též na základě vlastních šetření nebo prostřednictvím ostatních institucí, které přicházejí s tímto jevem do styku.

Jak uvádí Bílý kruh bezpečí (BKB), prvním úkolem pracovníka OSPODu je **provést šetření**, jehož cílem je získání co nejvíce informací o situaci v rodině. V této prvotní fázi je stěžejní rozlišit znaky domácího násilí (eskalace, ambivalentní vztahy, dynamika) od ostatních projevů agresivního chování. Následuje **fáze analýzy** získaných informací a stanovení přibližné prognózy vývoje situace. Pracovník by měl jednat na základě svých kompetencí a povinností a měl by dodržovat **zásady komunikace** s obětí DN. Mezi zásady komunikace zahrnuje BKB empatii, aktivní naslouchání, důvěru, respekt a schopnost odhadnout reálně hrozící riziko ohroženým osobám. Pracovníci mají rovněž **povinnost spolupracovat s ostatními organizacemi** pomáhajícími s vyřešením případu (Bílý kruh bezpečí, 2003).

V Pardubickém kraji nalezneme celkem 15 oddělení sociálně právní ochrany dětí. OSPOD se nachází ve městech Žamberk, Ústí nad Orlicí, Česká Třebová, Vysoké Mýto, Litomyšl, Hlinsko, Holice, Chrudim, Králíky, Lanškroun, Moravská Třebová, Pardubice, Polička, Přelouč a Svitavy.

4.3 Poradenská zařízení pro ženy

Poradenská zařízení jsou převážně neziskové organizace zřizované zákonem 108/2006 Sb. o sociálních službách jako odborné sociální poradenství. V rámci sociálního poradenství je obětem zprostředkováván kontakt se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů (Zákon č. 108/2006 Sb.).

V rámci poradenských zařízení je obětem nabízena široká škála služeb, ze kterých si mohou vybrat, samy si stanovují délku, rozsah i jejich vzájemnou kombinaci. Pomoc by měla směřovat k informování oběti o možnostech řešení situace a jejich právech, sociálně -právní a psychologické podpoře a podpoře k samostatnosti.

Vargová a Vavroňová (2008, s. 51) uvádí následující standardy poskytování služeb obětem DN:

- „Poradenství „šité na míru“ potřebám obětí.
- Vztah založený na důvěře a empatii.
- Komplexní, intenzivní a v případě potřeby i dlouhodobá podpora a pomoc.
- Proaktivní přístup (udržování kontaktu s obětí, návštěvy obětí, pokud se dostane do krizové situace, posílení pocitu, že v tom není sama a někomu na ní záleží apod.).
- Emocionální podpora a pochopení strachu a obav obětí.
- Průběžné vyhodnocování rizik a příprava bezpečnostního plánu společně s obětí.
- Praktická pomoc a asistence (finance, zaměstnání, bydlení, bezpečnost apod.).
- Podpora obětí v získávání náhledu na její situaci a opatrné nabourávání postojů, které vedou k tomu, že žena zůstává v násilném vztahu, a které ji brzdí od plnohodnotného prožívání života bez násilí.
- Udržování rovnováhy mezi posilováním žen k tomu, aby učinily právní kroky (např. podaly trestní oznámení, požádaly o rozvod apod.), a tím, aby je organizace netlačila do něčeho, co samy nechtějí nebo na co nejsou připraveny.
- Podpora a posílení žen žít nezávislého života bez násilí.
- Respektování jejich rozhodnutí.
- Podpora obětí zapojit se do procesu vyhodnocování kvality poskytovaných služeb.
- Úzká spolupráce s dalšími institucemi a organizacemi s cílem motivovat je k větší podpoře obětí domácího násilí“

4.4 Policie České republiky

„Policie ČR je ozbrojený bezpečnostní sbor České republiky zřízen zákonem č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Její postavení v současné době upravuje zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku veřejného pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu. Policie ČR je podřízena Ministerstvu vnitra ČR“ (Zákon č. 273/2008).

Zákon o Policii (Zákon č. 237/2008 Sb.) stanovuje pravomoci, které mohou nabývat pouze příslušníci Policie ČR. Mezi nástroje Policie ČR, které mohou být využity i v případech domácího násilí patří:

- Právní moc Vydání a odebrání zbraně a prohlídka osoby- dle § 35 může policista vyzvat osobu, aby odevzdala zbraň, pokud hrozí nebezpečí, že bude neoprávněně použita k násilí. Policista je oprávněn tuto zbraň odebrat, po odebrání je povinen sepsat úřední záznam.

- Právní moc Vstup do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek- dle § 40 „je policista oprávněn vstoupit bez souhlasu uživatele do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek a provést tam potřebné úkony nebo jiná opatření jen tehdy, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti.“

- Právní moc Krátkodobé ochrany osoby – dle § 50 „krátkodobou ochranu osob poskytne policie v odůvodněných případech osobě, které zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí...krátkodobá ochrana může zahrnovat fyzickou ochranu, dočasnou změnu pobytu osoby, použití zabezpečovací techniky, nebo poradensko-preventivní činnost. Krátkodobá ochrana osob se v odůvodněných případech poskytne také osobám blízkým osobě, které zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí.“

- Právní moc Podání vysvětlení- dle § 61 „policie může požadovat potřebné vysvětlení od osoby, která může přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení trestného činu nebo přestupku a jeho pachatele, ... přípravu a výkon opatření k zajištění bezpečnosti osoby chráněné podle tohoto zákona nebo jiného právního předpisu“

- Právní moc Zajištění osoby- dle § 26 je „policista oprávněn zajistit osobu, která svým jednáním bezprostředně ohrožuje svůj život, život nebo zdraví jiných osob anebo majetek.“

- Právní moc vykázat násilnou osobu- § 44 „Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.“

Osobu lze vykázat na dobu 10 dní. Dobu vykázání nelze zkrátit a to ani na žádost ohrožené osoby. Dobu vykázání lze prodloužit prostřednictvím předběžného opatření, o kterém musí soud rozhodnout do 48 hodin a má platnost 1 měsíce. Pokud v tomto období začne ohrožená osoba konat (př. Podá návrh na rozvod, úpravu poměrů k nezletilým dětem)

může se vykázaní prodloužit až na 1 rok. Policista je povinen informovat ohroženou osobu o vykázaní, předat jí potvrzení o vykázaní proti jejímu podpisu. Pokud odmítne převzít, policista to zaznamená do úředního záznamu. Pokud vykázaná osoba není přítomna, při nejbližším kontaktu ji policista oznámí vykázaní a poučí ji o právech a povinnostech. Vykázaná osoba může podat námitky, které policista zaznamená do úředního záznamu (zákon č. 237/2008 Sb.).

4.5 Zdravotnická zařízení

Zdravotnická zařízení jsou často první institucí, kterou osoby ohrožené domácím násilím vyhledají. Vzhledem ke specifičnosti domácího násilí je potřeba, aby zdravotnický personál zacházel s obětí takovým způsobem, aby ji neodradil od vyhledání další pomoci nebo nezpůsobil psychickou zátěž. Z tohoto důvodu vydalo Ministerstvo zdravotnictví (2008) metodický pokyn, jehož cílem bylo sjednotit postup lékařů při poskytování péče obětem domácího násilí.

V metodickém pokynu se uvádí následující postup:

- ohroženou osobou vyšetřovat o samotě bez přítomnosti jiných osob, především partnera, příbuzných, přátel
- vyšetřující by měl klást cílené dotazy ohrožené osobě sloužící k odhalení domácího násilí
- dotazy by měly sloužit ke zjištění frekvence poranění, časových údajů o vzniku poranění, zjištění či vyloučení znásilnění, zjištění či vyloučení užití omamných látek
- osobě by měly být poskytnuty kontakty na příslušné organizace, je jí nabídnuta odpovídající léčba
- ohrožené osobě jsou doporučeny kontrolní vyšetření
- do záznamu o vyšetření jsou zaznamenány příčiny vzniku poranění, časové údaje vzniku poranění, podrobný popis poranění, případně jméno agresora a fotodokumentace

Dle metodického pokynu se na skutkovou podstatu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě či domě nevztahuje oznamovací povinnost zdravotnického personálu.

4.6 Intervenční centrum

Intervenční centra (IC) jsou zřizována na základě zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a jsou zařazeny mezi služby sociální prevence. Poskytují sociální a psychologickou pomoc osobám ohroženým domácím násilím na žádost osoby nebo bezodkladně poté, co je jim tato skutečnost známa. Poskytované služby mohou být terénní, ambulantní nebo pobytové a jsou bezplatné. IC spolupracují s dalšími institucemi jako jsou zdravotnická zařízení, Policie ČR, OSPOD, azylové domy a další neziskové organizace.

Intervenční centrum tvoří jeden ze tří hlavních pilířů pomoci obětem DN. S účinností zákona z roku 2007 na ochranu před domácím násilím se předpokládá interdisciplinární spolupráce mezi justicí, Policií ČR a intervenčním centry. Pokud příslušník policie využije institut vykazání, je povinný tuto skutečnost oznámit intervenčnímu centru. IC musí na základě oznámení nejpozději do 48 hodiny kontaktovat ohroženou osobu a nabídnout jí pomoc a možnost poradenství. Pracovník IC je také povinen ověřit, zda ohrožená osoba porozuměla všem informacím ze strany policie a zda je zajištěna její dostatečná ochrana (Zákon č. 108/2006 Sb.).

V Pardubickém kraji je intervenční centrum pouze jedno v krajském městě Pardubice.

4.7 Linky důvěry

Linka důvěry jsou dle § 55 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách definována jako telefonická krizová pomoc, která je poskytována osobám nacházejících se v obtížné životní situaci nebo v ohrožení života či zdraví. Je zařazena mezi terénní sociální službu.

Linky důvěry u nás působí už více jak čtyřicet let. První linka byla založena v roce 1964 v psychiatrické léčebně. Původně byly linky zřizovány především zdravotnickými zařízeními a zaměřovaly se především na suicidální chování, deprese a psychické nemoci. V současnosti je v České republice přibližně 40 linek důvěry, které poskytují celkovou psychosociální pomoc lidem v krizové situaci. Velká část těchto linek se dále specializuje na konkrétní typ problému, díky čemuž mohou poskytovat kvalitnější a účinnější pomoc (Česká asociace pracovníků linek důvěry, rok neuveden).

Pro osoby ohrožené domácím násilím je vyhrazená tzv. DONA linka, která v České republice působí od roku 2001 a poskytuje nepřetržitou telefonickou krizovou pomoc. Zřizovatelem je Bílý kruh bezpečí, který linku provozuje za podpory Ministerstva práce a sociálních věcí (DONA linka, 2007).

4.8 Legislativa

V České republice jsou právní normy týkající domácího násilí zakotveny v policejním a trestním zákoně, v občanském, rodinném a přestupkovém právu. O uzákonění právních norem chránící oběti před domácím násilím se zasloužily v devadesátých letech především neziskové organizace.

Jedním z nejdůležitějších nástrojů ochrany proti DN je **trestní zákon č. 40/2009 Sb.** ve znění pozdějších předpisů. Novelizací zákona v roce 2004 byl doplněn o

- **§ 215a Týrání osoby blízké žijící ve společném domě nebo bytě.** Týrání je zde definováno „*úmyslné zlé nakládání s blízkou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pocítuje jako těžké příkoří (může jít o bití, pálení či jiné tělesné poškození, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám nebo jiným činnostem, které týranou osobu neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují)*“ (Vargová, Vavroňová, 2008, s. 16). Po prokázání týrání osoby blízké může být agresor potrestán odnětím svobody na 3 roky, v případě zvláště surového nebo dlouhotrvajícího týrání až na 2-8 let. Trestní stíhání lze zahájit i bez souhlasu poškozené osoby.
- **§ 221- 222 Ublížení na zdraví** se posuzuje především podle pracovní neschopnosti nebo neschopnosti vykonávat běžné každodenní činnosti způsobené porušením tělesného nebo psychického stavu, které musí trvat alespoň sedm dní. Osoba, která úmyslně způsobí ublížení na zdraví, může být odsouzena na 8 let odnětím svobody, v případě těžké újmy na zdraví až na 12 let.
- **§ 235 Vydírání** znamená situaci, kdy osoba nutí jinou osobu k určitému chování či jednání násilím nebo pod pohrůzkou násilí v blízké budoucnosti nebo pod pohrůzkou těžké újmy. Takováto osoba může být potrestána na 3 roky odnětí svobody, v případě těžké újmy na zdraví nebo spáchala-li čin s více osobami nebo se zbraní může být odsouzena až na 12 let odnětí svobody (Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákon).
- **§ 241 Znásilnění**
Každý, kdo pod pohrůzkou bezprostředního násilí přinutí jinou osobu k pohlavnímu styku či k tomu využije její bezbrannosti, může být odsouzen k odnětí svobody na 2 až 15 let. Pohrůžka bezprostředního násilí znamená, že

násilí bude použito okamžitě, pokud oběť nevyhoví útočníkovi (Vargová, Vavroňová, 2008).

K domácímu násilí se vztahují i další ustanovení:

- § 171/1,3 Maření výkonu úředního rozhodnutí
- § 219 Vražda
- § 231 Omezování osobní svobody
- § 232 Zbavení osobní svobody
- § 237 Útisk
- § 238 Porušování domovní svobody
- § 249 Neoprávněné užívání cizí věci
- § 257 Poškozování cizí věci

Důležitým milníkem v ochraně ohrožených osob před domácím násilím je zákon č. 135/2006 Sb. kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění pozdějších předpisů. Zákon byl přijat 14. března 2006 a účinnosti nabyl 1. ledna 2007. Inspirací pro uzákonění tohoto zákona se stal rakouský model vykázaní, který je využíván od roku 1997 (Vargová, Vavroňová, 2008). Návrh zákona vypracovala Aliance proti domácímu násilí, kterou prosazoval Bílý kruh bezpečí společně s Philip Morris ČR a.s.

Cílem zákona bylo propojení tří základních pilířů: Policie ČR, justice a sociálních služeb. Daným zákonem se upravuje zákon o Policii České republiky, Občanský soudní řád, Trestní zákon, Zákon o sociálním zabezpečení, Zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení. „Zákon je neutrální, bez ohledu na to, kdo je původcem násilí a kdo jeho obětí“ (DONA linka, rok neuveden).

Zákon umožňuje policistům v případě domácího násilí uplatnit institut vykázaní popsany výše. Dále upravuje činnost intervenčních center, která jsou podle odstavce 1 § 74a povinná poskytnout osobě ohrožené domácím násilím bezprostřední psychologickou a sociální pomoc formou ambulantní péče nebo azylového ubytování. IC jsou povinná zajistit kontakt na odborníky poskytující následnou péči. Zákon rovněž nařizuje vzájemnou spolupráci a sdílení informací mezi organizacemi zabývajícími se danou problematikou (Vargová, Vavroňová, 2008).

5 Metodologie výzkumu

Teoretickou část práce jsem rozčlenila na jednotlivé kapitoly, ve kterých jsem nastínila základní problematiku domácího násilí. V první kapitole uvádím základní charakteristiku, formy, druhy, rizikové faktory a stěžejní znaky. Následující kapitola se zaměřuje na oběti násilí, jejich klasifikaci a typy chování v reakci na domácí násilí. V poslední kapitole se věnuji systému pomoci poskytované obětem, která uzavírá teoretickou část.

V této kapitole objasním cíl výzkumu, zvolené metodologické strategie a metody. Popíši organizaci výzkumu, techniku sběru dat, operacionalizaci a v neposlední řadě analýzu a vyhodnocení získaných dat.

5.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření je zmapování situace domácího násilí v Pardubickém kraji, především pak v oblasti Orlickoústecka. V rámci výzkumu budu zjišťovat dostupnost a rozsah služeb poskytovaných obětem domácího násilí a přístup pracovníků jednotlivých organizací k dané problematice. Rovněž jsem se zaměřila na možnosti řešení domácího násilí a vzájemnou spolupráci stěžejních institucí.

V průběhu výzkumu jsem blíže vymežila 3 otázky:

Jaká je spolupráce mezi organizacemi v rámci interdisciplinárního řešení domácího násilí?

Jaká je příprava osob pracujících s oběťmi a co by se mohlo popřípadě mohlo zlepšit?

Zda je problematika domácího násilí dostatečně ošetřena?

5.2 Výzkumný design

Gavora (2000, s. 11) definuje výzkum jako „*systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, anebo se získávají nové poznatky.*“

Výzkumné přístupy se člení na kvalitativní a kvantitativní výzkumy. Vzájemně se odlišují například velikostí výzkumného vzorku, filosofickým paradigmatem či odlišnou analýzou získaných dat. Kvantitativní výzkum je založen na dedukci a vychází z předem stanovených teorií. V rámci přístupu se určují proměnné, u kterých se zkoumají jejich vzájemné vztahy. Cílem je ověření hypotéz a následné zobecnění získaných dat na celý základní soubor (Švaříček, Šedřová a kol., 2007).

Kvalitativní výzkum je založen na indukci. Daný problém zkoumá do hloubky s cílem získat co největší množství informací, ve kterých se následně snaží odhalit vzájemné

souvislosti a pravděpodobnosti. Hendl (2005, s. 50) ho „označuje za pružný typ výzkumu. Na začátku výzkumu si výzkumník určí základní výzkumné otázky, které může modifikovat nebo doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru a analýzy dat.“ Ve své práci oba přístupy kombinuji, abych získala co nejvalidnější data a vytvořila kvalitní výzkum.

5.3 Výzkumný vzorek

V praktické části své práce jsem se kromě jiného zaměřila na výzkum interdisciplinární spolupráci mezi institucemi zabývající se problematikou domácího násilí v Pardubickém kraji. Podle zákona o domácím násilí hrají stěžejní roli při řešení jednotlivých případů Policie ČR, Intervenční centra, justice a orgány sociálně-právní ochrany dětí.

Výběr informantů z intervenčního centra byl záměrný, jelikož v Pardubickém kraji se nachází pouze jedna pobočka organizace. Záměrný výběr je u kvalitativního výzkumu nezbytný, aby byla zajištěna vhodnost vybraných respondentů, tedy aby měli požadované vědomosti a zkušenosti v dané oblasti (Gavora, 2000). Rozhovory byly provedeny se dvěma pracovníci intervenčního zařízení v listopadu 2013.

Druhou stěžejní institucí je Policie ČR, která má v rukou důležitý nástroj institutu vykazání a je často prvním subjektem, který přichází do styku s obětí. V rámci Pardubického kraje jsem si zvolila Územní obvod Ústí nad Orlicí, ve kterém jsem provedla kvantitativní výzkum. Obvod se člení na osm obvodních oddělení. Jednotlivá oddělení jsem nejprve kontaktovala a domluvila si termín návštěvy, v rámci které jsem předala příslušníkům Policie ČR dotazníky. Celkem bylo rozdáno 80 dotazníků a získáno bylo 62 vyplněných dotazníků. Návratnost tedy byla 77,5 %.

5.4 Techniky sběru dat, organizace výzkumu

Pro výzkumné šetření v Intervenčním centru v Pardubicích jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor. Jedná se o specifický typ rozhovoru s návodem, který vytyčuje základní seznam otázek a témat, které musí být v rozhovoru zmíněny. Návod je pro tazatele jakousi pojistkou, že se dotkne všech nezbytných okruhů, zároveň mu však umožňuje přizpůsobit rozhovor aktuální situaci a uplatnit své vlastní zkušenosti (Hendl, 2005).

Otázky v rozhovoru nemusí být striktně seřazeny, výzkumník je v průběhu může modifikovat, případně může pokládat doplňující otázky, které navazují nebo rozvíjejí otázky předchozí. Polostrukturovaný rozhovor dává tazateli volnost, čímž pomáhá k navození přirozenějšího kontaktu s respondentem, umožňuje respektovat osobnostní zvláštnosti

a napomáhá k lepšímu průběhu celého interview. Rozhovor je náročná technika a vyžaduje, aby byl prováděn zkušeným tazatelem, který by měl disponovat vhodným vzděláním i osobnostními charakteristikami, mezi které Reichel řadí empatii, flexibilitu, důvěryhodnost, vstřícnost a schopnost sebereflexe (Reichel, 2009).

Rozhovor jsem prováděla se dvěma pracovníci Intervenčního centra v Pardubicích přímo v jejich organizaci. Po seznámení a vzájemném představení jsem respondentky seznámila s cílem rozhovoru a jeho účelem, čímž jsem se snažila uvolnit nervozitu a navodit příjemnou atmosféru. Rovněž jsem je poučila, že vše je anonymní a v práci nebudu uvádět jejich jména. Poté jsem se každé dotázala, zda mohu k zaznamenávání použít diktafon, s čímž obě dotazované souhlasily. Následně jsem přešla k samotnému kladení předem připravených otázek, které jsem doplnila komplementárními otázkami, jež vyplynuly ze situace. Jednotlivé rozhovory trvaly v rozmezí 30 až 45 minut. Po ukončení interview jsem každé informantce poděkovala za věnovaný čas a ochotu zodpovědět všechny mé dotazy.

Po vyhotovení rozhovorů jsem měla možnost nahlédnout do spisů jednotlivých klientů a kasuistik, ze kterých jsem si vyhotovila poznámky. Tyto materiály jsem použila k dokreslení celého systému spolupráce a postupu jednotlivých organizací.

Jako druhou techniku jsem využila dotazník, který je velmi oblíbenou a rozšířenou výzkumnou metodou jak v kvalitativních tak kvantitativních výzkumech. Jedná se písemný způsob dotazování, který se může rozlišovat podle míry strukturace na volný, částečně strukturovaný a strukturovaný. Ke svému výzkumu jsem si vybrala strukturovaný dotazník, který se vyznačuje otázkami v konkrétním pořadí. Jedná se převážně o otázky uzavřené, polouzavřené a výjimečně otevřené, které respondent zodpovídá. Standardizovaný dotazník jsem si vybrala především proto, že získaná data jsou kvantitativně zpracovatelná, dobře utříditelná a srovnatelná (Reichel, 2009).

V dotazníku jsem použila odlišné typy otázek. Uzavřené otázky nabízejí informantovi již hotové alternativní odpovědi, ze kterých si vybírá. Tyto předkládané odpovědi jsem vypracovala na základě získaných znalostí o dané problematice. Dotazník jsem doplnila rovněž o polouzavřené otázky, které nabízejí hotové odpovědi, ale zároveň požadují vyjádření nebo objasnění dané volby. Otevřené otázky naopak dávají velkou volnost ve výpovědi. Nepředkládají hotové obsahy, pouze stanovují téma, kterým se má respondent zabývat. Poslední použitou položkou v dotazníku byly škálované otázky, které vyjadřují míru vlastnosti nebo intenzity daného jevu. Respondent vyjadřuje své hodnocení označením polohy na škále (Gavora, 2000).

Při konstrukci dotazníku jsem si nejprve určila jeho cíl a informace, které jsem chtěla zjistit. Na základě toho jsem si rámcově vymezila obsah. Dotazník jsem rozdělila do tří oblastí. V samém úvodu jsem respondentům sdělila, proč se na ně obracím, čeho se výzkumné šetření týká a vysvětlila postup vyplňování dotazníku. Otázky jsem se snažila formulovat jasně a srozumitelně. V první oblasti jsem se zaměřila především na identifikační údaje informantů jako je věk, pohlaví či vzdělání. Druhá část se týkala domácího násilí, postupu řešení policistů při vykázání, jednání s agresorem apod. Ve třetí oblasti jsem se dotazovala na názory respondentů či možnosti zlepšení řešení problematiky domácího násilí. V závěru jsem jim poděkovala za ochotu a věnovaný čas.

Před samotným výzkumem jsem provedla předvýzkum na obvodním oddělení v České Třebové, kde jsem s vedoucím oddělení prodiskutovala veškeré otázky a opravila nejasnosti, které se při vyplňování vyskytly. Předvýzkum se aplikuje pouze na malý počet lidí. Hlavním smyslem je především zjistit, zda výzkumná metoda funguje a jak funguje (Gavora, 2000). Následná distribuce dotazníků probíhala osobně na jednotlivých odděleních, které jsem vždy v předstihu kontaktovala telefonicky nebo prostřednictvím emailu.

Výzkum byl realizován v období říjen 2013 až leden 2014.

Měsíc	Činnost
Říjen 2013	Kontaktování Intervenčního centra v Pardubicích. Sestavení otázek v polostrukturovaném rozhovoru.
Listopad 2013	Uskutečnění rozhovoru se v Intervenčním centru. Pořízení zápisů z kasuistik klientů. Kontaktování tiskové mluvčí územního obvodu Ústí nad Orlicí Policie ČR.
Prosinec 2013	Vytvoření dotazníku. Provedení předvýzkumu na obvodním oddělení v České Třebové. Provedení výzkumného šetření na odděleních v Ústí nad Orlicí, Letohradě a Lanškrouně.
Leden 2014	Výzkum na odděleních v Králíkách, Chocni, Vysokém Mýtě a Žamberku. Vyhodnocení získaných dat.

5.5 Analýza dat

V rámci dotazníkového šetření jsem provedla vyhodnocení všech otázek, které jsem pro přehlednost uvedla do tabulek. Pro úplnost jsem k nim připojila i krátký komentář.

Jste:	absolutní četnost	relativní četnost
muž	56	90,30%
žena	6	9,70%

Celkem bylo rozdáno 80 dotazníků mezi 8 obvodních oddělení. Pouze jedno z nich nespolupracovalo. Ostatní byli velmi vstřícní, avšak z důvodu vytíženosti nebyli schopni vyplnit všechny přeložené dotazníky, proto jsem získala pouze 62 vyplněných dotazníků.

Váš věk	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
20 - 30 let	1	16	16,65%	28,60%	17	27,50%
31 - 40 let	4	23	67%	41%	27	43,50%
41 - 50 let	1	17	16,65%	30,40%	18	29%
nad 51 let	0	0	0%	0%	0	0%
Celkem	6	56	100,00%	100,00%	62	100,00%

Nejvíce policistů a policistek se pohybuje ve věkovém rozmezí 31 až 40 let.

Délka služby	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
1 - 5 let	2	8	33,33%	14,30%	10	16%
6 - 15 let	2	27	33,34%	48,20%	29	47%
16 - 25 let	2	18	33,33%	32,14%	20	32,30%
26 a více let	0	3	0%	5,36%	3	5%
Celkem	6	56	100,00%	100,00%	62	100%

Ženy měly největší zastoupení v pracovním poměru od 1-5 let a 6-15 let. Muži policisté pak měli největší zastoupení v délce pracovního poměru od 6-15 let.

Jste:	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Svobodný/á	1	12	16,60%	21,40%	13	21%
Rozvedený/á	1	4	16,60%	7,15%	5	8%
Ženatý/vdaná	2	32	33,40%	57,15%	34	55%
Partnerský svazek	2	8	33,40%	14,30%	10	16%
Celkem	6	56	100,00%	100,00%	62	100%

Ukazuje, jakou mají příslušníci PČR zkušenosti s partnerským svazkem.

Otázka: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Vaše vzdělání	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Střední odborné učiliště	0	1	0%	1,80%	1	1,60%

Střední škola s maturitou	2	36	33,33%	64,26%	38	61,30%
Vyšší odborná škola	0	4	0%	7%	4	6,50%
Vysoká škola	4	15	66,67%	26,80%	19	30,60%
Celkem	6	56	100%	100,00%	62	100,00%

Ženy mají převážně vysokoškolské vzdělání, muži mají převážně střední školu s maturitou.

Otázka: Jakou jste absolvoval/a k řešení DN?

Příprava k řešení DN	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Samostudium	0	10	0%	12,00%	10	10,50%
Kurz o DN	0	7	0%	9,00%	7	7,30%
Školení v rámci PČR	5	50	62,50%	55,00%	55	58%
škola	0	3	0%	4,00%	3	3,20%
Pracovní porady	3	17	37,50%	20,00%	20	21%
Žádné	0	0	0%	0%	0	0%
Celkem	8	87	100%	100,00%	95	100,00%

Někteří policisté uvedli, že se připravovali na řešení DN několika způsoby, dominuje především školení v rámci PČR.

Otázka: Máte pravidelná školení?

Pravidelná školení	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
ano	2	21	33,30%	37,50%	23	37%
ne	4	35	66,70%	62,50%	39	63%
Celkem	6	56	100,00%	100,00%	62	100%

V rámci pravidelných školení nejčastěji uváděli pracovní porady nebo školení, které se pořádají 1-2krát za rok. Jeden respondent uvedl školení krizové intervence.

Otázka: Máte možnost zúčastnit se supervize?

Možnost supervize	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
ano	1	5	17,00%	9%	6	9,70%
ne	5	51	83%	91%	56	90,30%
Celkem	6	56	100,00%	100%	62	100,00%

Většina respondentů uvedlo, že možnost supervize nemají.

Otázka: Změnil/a byste něco ohledně prohlubování vědomostí?

Změna prohlubování vědomostí	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
ano	2	14	33,30%	25%	16	26%
ne	4	42	66,70%	75%	46	74%
Celkem	6	56	100,00%	100%	62	100%

Respondenti nejčastěji požadovali možnost opakovaných školeních a kurzů. Ve svých odpovědích kladli důraz především na praktické ukázky, příklady a rozborů jednotlivých případů. Rovněž požadovali možnost učit se od odborníků, kteří mají s řešením zkušenosti. Několikrát bylo zmíněna větší informovanost veřejnosti a pracovní pomůcky.

Otázka: Je podle vašeho názoru DN věnována dostatečná pozornost?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Přiměřená pozornost	4	36	66,70%	64,30%	40	64,50%
Přehnaná pozornost	2	17	33,30%	30,40%	19	30,60%
DN se podceňuje	0	1	0%	1,70%	1	1,60%
Nevím	0	2	0%	3,60%	2	3,30%
Celkem	6	56	100,00%	100,00%	62	100,00%

Většina respondentů se přiklání k názoru, že domácímu násilí je věnována přiměřená pozornost, zhruba 30% příslušníků-mužů a 33% příslušníků-žen považuje pozornost za přehnanou.

Otázka: Setkal/a jste se s DN během pracovního poměru u PČR?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
ano	6	52	100%	93%	58	93,50%
ne	0	4	0%	7%	4	6,50%
Celkem	6	56	100%	100%	62	100,00%

Otázka: Řešil/a jste DN?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
ano	5	49	83,30%	87,50%	54	87%
ne	1	7	16,70%	12,50%	8	13%
Celkem	6	56	100,00%	100,00%	62	100%

Respondenti nejčastěji uváděli, že řešili případy domácího násilí v rozmezí do 10 případů. Vyskytli se ale policisté, kteří řešili domácí násilí více jak 50krát.

Otázka: Setkal/a jste se s DN v soukromém životě?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
ano	1	9	16,70%	16%	10	16%
ne	5	47	83,30%	84%	52	84%
Celkem	6	56	100,00%	100%	62	100%

Otázka: Kdo se podle Vás nejčastěji stává obětí DN?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Děti	0	12	0%	14,50%	12	13%
Ženy	6	52	66,70%	62,70%	58	63%
Muži	1	7	11,10%	8,40%	8	8,70%
Senioři	2	11	22,20%	13,20%	13	14,10%
Jiná osoba	0	1	0%	1,20%	1	1%
Celkem	9	83	100%	100,00%	92	100%

Převážná většina respondentů považuje ženy za nejčastější oběti domácího násilí, následují děti a senioři.

Otázka: Jak často vyjíždíte k domácímu násilí?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Týdně	0	0	0%	0%	0	0%
Měsíčně	1	21	17%	37,50%	22	35,50%
Výjimečně	5	35	83%	62,50%	40	64,50%
Celkem	6	56	100%	100%	62	100%

Otázka: S jakou formou DN se převážně setkáváte?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Fyzické	6	50	46%	49,50%	56	49%
Psychické	7	39	54%	38,50%	46	40%
Sexuální	0	4	0%	4%	4	3,50%
Ekonomické	0	6	0%	6%	6	5,30%
Jiné	0	2	0%	2%	2	1,70%
Celkem	13	101	100%	100,00%	114	100%

V odpovědích dominovalo především fyzické násilí následované násilím psychickým.

Otázka: Jakým způsobem se o případu nejčastěji dozvídáte?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Od oběti	6	55	86%	86%	61	86%
Od školy	0	0	0%	0%	0	0%
Od sousedů/příbuzných	1	4	14%	6,30%	5	7%
Od OSPODu	0	1	0%	1,50%	1	1,40%
Od zdravotnických zařízení	0	1	0%	1,50%	1	1,40%
Od jiných	0	3	0%	4,70%	3	4,20%
Celkem	7	64	100%	100%	71	100%

Policisté uvedli, že o DN se rovněž dozívají anonymním oznámením na linku 158 nebo oznámením od občanů.

Otázka: Na které instituce se podle Vás oběti nejčastěji obrazejí?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Policie ČR	6	52	85,70%	77,60%	58	78,40%
Státní zastupitelství	0	0	0%	0%	0	0%
Zdravotnická zařízení	0	3	0%	4,40%	3	4%
Intervenční centra	1	8	14,30%	12%	9	12,20%
Neziskové organizace	0	2	0%	3%	2	2,70%
Jiné	0	2	0%	3%	2	2,70%
Celkem	7	67	100,00%	100,00%	74	100,00%

Jako další možností byl uveden Sociální odbor.

Otázka: Jaké formy pomoci používáte při práci s oběťmi DN?

Respondenti nejčastěji odpovídali, že obětem poskytují preventivně informační a preventivně poradenské služby. Z dotazníku vyplynulo, že jednou ze stěžejních forem pomoci je zprostředkování kontaktu na příslušné spolupracující orgány jako například intervenční centrum, OSPOD, soud či BKB. Policie sdělí oběti její možnosti, které vedou k řešení problému nebo předají celý případ příslušné organizaci. Dalším nástrojem pomoci je pro policisty institut vykázaní, kterým mohou vykázat násilnou osobu ze společného obydlí. PČR rovněž poskytuje psychologickou pomoc nebo krátkodobou ochranu oběti. Celý incident je zároveň zadokumentován a oběť je písemně poučena.

Otázka: Jak situaci při výjezdu na místo incidentu se znaky DN nejčastěji řešíte?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Domluvou	0	9	0%	12,60%	9	11,70%
Zajištěním	0	14	0%	20%	14	18,20%
Zadržením	0	1	0%	1,40%	1	1,30%
Vykázáním	2	26	33,30%	37%	28	36,30%
Jinak	4	21	66,70%	29,60%	25	32,50%
Celkem	6	71	100%	100,00%	77	100,00%

Policisté rovněž uvedli, že řešení DN závisí na konkrétním případě. Situaci řeší buď jako trestný čin, nebo ji mohou vyhodnotit jako přešůpek proti občanskému soužití nebo jako návrhový přešůpek a nahlásit incident na příslušný městský úřad.

Otázka: Co je rozhodujícím momentem pro uplatnění institutu vykázaní?

Jako nejčastější odpovědí byl uváděn SARA test, jehož vyhodnocení je stěžejní pro další postup policistů. Při vyhodnocení situace musí být splněny znaky domácího násilí (opakovanost, eskalace, ambivalence,) a zákonné podmínky DN. Situaci příslušníci PČR řeší

na základě vyhodnocení situace, ve které je hodnoceno opakování útoků a jejich závažnost na život a zdraví. Policisté dále přihlížejí k poměrům v minulosti a pravděpodobnosti výskytu DN v budoucnu. Roli zde sehrává i důvodné podezření o domácím násilí. Pro úplnost vyhodnocení situace slouží výpověď ohrožené osoby, případně svědků nebo sousedů.

Otázka: Kdo je nejčastěji agresorem DN?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Manžel	5	46	41,70%	46,50%	51	45,50%
Manželka	1	5	8,30%	5%	6	5,40%
Partner	5	37	42%	37,50%	43	38,40%
Partnerka	1	3	8,30%	3%	4	3,60%
Syn/dcera oběti	0	5	0%	5%	5	4,50%
Jiná	0	3	0%	3%	3	2,60%
Celkem	12	99	100,00%	100,00%	112	100,00%

Mezi nejčastějšími agresory z pohledu policistů zřetelně dominoval manžel, na druhém místě se umístil partner. U žen policistek získal manžel a partner stejné hodnocení.

Otázka: Setkali jste se s usmrcením oběti?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Ano	0	1	0%	1,80%	1	1,60%
Ne	6	55	100%	98,20%	61	98,40%
Nevím	0	0	0%	0%	0	0%
Celkem	6	56	100%	100,00%	62	100,00%

S usmrcením oběti se setkal pouze jeden policista, ostatní respondenti se s takto krajním případem neseťkali.

Otázka: Došlo během zásahu k napadení policisty?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Ano	2	17	33,40%	30,40%	19	30,70%
Ne	4	38	66,60%	68%	42	67,70%
Nevím	0	1	0%	1,80%	1	1,60%
Celkem	6	56	100,00%	100,00%	62	100,00%

S napadením policisty se setkaly 2 ženy a 17 mužů při výkonu svého zaměstnání.

Otázka: Setkali jste se s případem usmrcení agresora obětí jako krajního řešení DN?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní

ano	0	2	0%	3,60%	2	3,20%
ne	6	54	100%	96,40%	60	96,80%
Celkem	6	56	100%	100,00%	62	100,00%

Pouze dva policisté se setkali s usmrcením agresora.

Otázka: Došlo k navýšení ohlašovaných počtů případů z důvodu mediálních kampaní?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Určitě ano	3	21	50%	37,50%	24	38,70%
Spíše ano	3	18	50%	32,10%	21	33,90%
Spíše ne	0	14	0%	25%	14	22,60%
Určitě ne	0	3	0%	5,40%	3	4,80%
Celkem	6	56	100%	100,00%	62	100,00%

Respondenti se obecně přiklánějí k názoru, že mediální kampaně přispěly ke zvýšení ohlašovaných případů.

Otázka: Myslíte si, že má PČR dostačující pravomoci a DN je dostatečně legislativně ukotveno?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
ano	5	51	83,30%	91%	56	90%
ne	1	5	16,70%	9,00%	6	10,00%
Celkem	6	56	100,00%	100%	62	100%

Celkem 6 respondentů uvedlo, že DN není dostatečně legislativně ukotveno. Jejich námitkami byly především neustálé zmatky v legislativě a možnost zneužití. Další problém sledávají v tom, že porušení vykázání není v podstatě protiprávní.

Otázka: Považujete institut vykázání za účinný prostředek proti DN?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
ano	5	39	83,30%	69,60%	44	71%
ne	1	17	16,70%	30,40%	18	29%
Celkem	6	56	100,00%	100,00%	62	100%

Nejčastější námitkou byla neúčinnost institutu vykázání, který danou situaci neřeší. Podle policistů nikdo nemůže zaručit, že pachatel se nevrátí a násilí se nebude opakovat. Zároveň oběť často nepodá návrh na prodloužení, pachatel se tudíž vrátí domů a domácí násilí se opakuje. Respondenti uváděli, že účinnost je individuální a že situaci si musí vyřešit oběť a pachatel mezi sebou.

Otázka: Jaká je spolupráce v řešení DN se soudy?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Velmi dobrá	2	15	33,30%	27,30%	17	28%
Dobrá	3	28	50%	51%	31	51%
Průměrná	1	7	16,70%	12,70%	8	13,00%
Špatná	0	0	0%	0%	0	0%
Velmi špatná	0	5	0%	9%	5	8%
Celkem	6	55	100,00%	100,00%	61	100%

Otázka: S jakými dalšími institucemi spolupracujete?

	absolutní četnost		relativní četnost		četnost celkem	
	ženy	muži	ženy	muži	absolutní	relativní
Intervenční centra	4	53	26,70%	34%	57	33,50%
OSPOD	5	45	33,40%	29%	49	28,80%
Zdravotnická zařízení	1	25	6,60%	16%	26	15,30%
Soud	4	30	26,70%	19%	34	20%
Jiné	1	3	6,60%	2,00%	4	2,40%
Celkem	15	156	100,00%	100%	170	100,00%

Jako další instituce uvedli Městskou policii, Bílý kruh bezpečí, neziskové organizace a státní zastupitelství.

Otázka: Co by se podle Vás mohlo v rámci DN zlepšit?

Nejčastější odpovědí byl požadavek na zjednodušení dokumentace, administrativy a celého procesu vykazání v návaznosti na trestní řízení, případně přestupkového řízení. Ráda bych zde citovala odpověď jednoho z respondentů: „už je to tak komplikované, že už to nemůže být horší, nic horšího se vymyslet nemohlo“. Přílišná složitost zatěžuje nejenom policisty, ale zároveň unavuje a odrazuje oběti domácího násilí. Dalším požadavkem bylo lepší informování veřejnosti o tom, co domácí násilí je a co není. Policisté rovněž požadují lepší pracovní nasazení ostatních institucí při řešení a prevenci DN. Objevily se zde požadavky na zlepšení legislativy a to především v rámci psychického násilí. Jeden z respondentů uvedl, že možnost odvolání proti vykazání by měla být možná až při prodloužení doby vykazání soudem. Z výsledků vyplývá, že by se také mělo zlepšit zamezení zneužití vykazání například z důvodu křivého obvinění ze strany oběti a řešit DN by měli především odborníci. Na tento problém poukazují především policisté z menších měst, kteří řeší jeden případ domácího násilí za rok a tudíž nemají takové zkušenosti jako ve velkých městech, kde se DN vyskytuje podstatně častěji.

Rozhovory s pracovníci z Intervenčního centra

1. Co Vás vedlo k výběru Vašeho povolání?

SP1: „ Já jsem vždycky chtěla jednak pracovat s lidmi. Zkoušela jsem i psychologii na Karlově Univerzitě, tam jsem se nedostala, takže pak jako jsem zvolila ten obor sociální práce a byla jsem s tím docela spokojená.“

SP2: Říkala jsem si, že zkusím, co se týče domácího násilí a když to nepůjde, tak prostě odejdu. Takže spíše po té zájmové stránce.

2. Jak dlouho zde pracujete?

SP1: „Třičtvrtě roku zhruba.“

SP2: „Od září 2012, takže rok a něco.“

3. Máte pravidelná školení?

SP1: Ano, máme. Nedávno jsem absolvovala školení ohledně nového zákona o rodině, o mlčenlivosti, kdy jsme probírali působnosti OSPODu a spolupráci s nimi. Musela samozřejmě projít kurzem krizové intervence v Praze, potom jsem byla třeba na kurzu 1. pomoci, takže ty kurzy jsou jako a semináře jsou rozmanité. Nejedná se přímo jen o to domácí násilí, ale i o ty věci, které s tím souvisejí.“

SP2: „Je to hrozně individuální, já mám školení v rámci SKP centra, protože spadáme pod SKP centrum v Pardubicích. Teď chodím na školení, když přijde požadavek z vedení. Někdy domůžeme nějaké vybrat, když jsou peníze.“

4. Máte povinná školení, kdy musíte mít určitý počet kreditů za rok?

SP1: Musíme mít určitý počet hodin. Většinou máme i nad, protože ty možnosti jsou a s kolegyní je zrovna docela rádi využíváme, protože se nám to opravdu zdá zajímavé.“

SP2: „Musíme mít 24 hodin za rok v rámci vzdělávání sociálních pracovníků. Většinou máme daleko víc, ale to je taková ta povinnost.“

5. Máte možnost zúčastnit se supervize?

SP1: „Supervize tady máme pravidelně, podle toho, jak si to naplánujeme. Zhruba jednou za 2 měsíce, tak to asi vychází. Pro tuto práci je to nezbytné. Máme tady jednoho pana psychologa, který nám dělá supervize a ještě je tady 1 psycholog, který pracuje s klienty. Psycholog na supervizi je zvenčí, takže je nestranný hodně, což je dobře.“

SP2: „Supervizi máme co 2 měsíce. Většinou to je 4x až 5x do roka, takže ty supervize máme pravidelné. Máme externího supervizita.“

6. Změnila byste něco ohledně prohlubování vědomostí?

SP1: „Asi ne, já mám pocit, že je to dostačující.“

SP2: „Teď asi ne. Já jsem teď měla možnost nastoupit na kurz komplexní krizové intervence, od listopadu v rozsahu 250 hodin. Mám to na rok a půl, takže toho budu mít docela dost.“

7. S jakou formou DN se převážně setkáváte?

SP1: „Ono to jako nejde moc generalizovat, protože ty formy jsou ruku v ruce. Záleží v jaké fázi ta oběť je, protože většinou se to stupňuje a ty různé formy se k tomu přidružují. Jde to od toho psychického až po vlastně těžké fyzické násilí. K tomu psychickému se hodně přidružuje ekonomické, s tím se hodně setkáváme.“

SP2: Nejde to jednoznačně říct. Je to hrozně individuální. Většinou je to nějaká ta kombinace, zpočátku to je většinou psychické, pak dojde i k nějakému fyzickému, tak to začne teprve řešit.

8. Jakým způsobem se o případu nejčastěji dozvídáte?

SP1: My tady máme 2 přístupy. Jeden je od Policie. Pokud dojde k vykazání, oni nás musí ze zákona kontaktovat a my do 48 hodin musíme kontaktovat oběť. A z druhé strany je to tak, že nás oběti kontaktují samy. Nemůžu říct, že by něco převažovalo, spíš je to tak 50 na 50. Někdy dostanou kontakt od někoho jiného např. od OSPODu. Někdy si nás najdou samy na internetu, což je kolikrát lepší, protože když jsou poslaný z nějaký třetí strany, tak to není úplně ta jejich iniciativa a kolikrát jako buď čekají, že něco vyřešíme přímo za ně a nebo k nám jdou, že mají pocit té povinnosti. Ta motivace tam chybí.

SP2: Máme 2 způsoby. Buď je to od Policie, pokud dojde k vykázání násilné osoby, mají povinnost nás o tom do 24 hodin informovat. Nebo to jsou tzv. nízkoprahové kontakty, to znamená, že to přijde odněkud z venku bez účasti Policie, kdy nedojde k tomu vykázání a to se dozvídáme buď od OSPODu, azylových domů apod. nebo to jsou sami klienti, kteří to chtějí řešit.

9. Kdo je častou obětí DN?

SP1: „Nejčastější jsou samozřejmě ženy. Nedávno měli první případ, že byla vykázána žena jako násilná osoba, protože napadla manžela. To byl opravdu ojedinělý případ.“

SP2: „Převažují ženy, to je všeobecně dané, že ženy jsou daleko víc ohroženějšími osobami než muži. Patří tam i děti a teďka v poslední době když to nebudu konkretizovat na pohlaví, tak to jsou senioři.“

10. Co podle Vás přiměje oběť DN nahlásit?

SP1: Spouštěčem jsou hranice a každý je máme někde jinde. Někdo to má opravdu tak hrozně posunutý, že toho vydrží z čistě mého pohledu strašně moc. Třeba to jde nahlásit, až když se to začne týkat dětí. Někomu stačí fakt třeba málo, stačí 1 facka a už jako s tím jde něco dělat.“

SP2: „Taková ta poslední kapka nebo co já mám zkušenosti, když to přerostlo ve fyzické napadení nebo je to za přítomnosti dětí. U seniorů je to horší, protože to nechtějí moc řešit, protože to jsou jejich děti, že nepůjdou proti svým dětem apod.“

11. Nestalo se Vám, že někdo nahlásil DN a pak se prokázalo, že bylo falešný?

SP1: „Stalo se to. Já jsem u toho nebyla. Opravdu vypadala jako oběť DN, protože to měla asi všechno dobře nastudované. Jednalo se už o třetího manžela, kterého takhle nahlásila za domácí násilí a její záměr byl zřejmě dostat děti do své péče.“

12. Jak se chová typická oběť

SP1: „No záleží, jak jsou ty ženské stavěné. Některé vůbec nevypadají jako oběť, v podstatě se na Vás usmívají, ale sednou si, začnou o tom mluvit a psychicky se zhroutí, rozpláčou se apod. Navenek se to kolikrát snaží udržet tak, aby nic nebylo vidět. Některé už jsou v té fázi, kdy opravdu vypadají zdrchaně, roztřeseně. Když se začnete bavit o násilníkovi, vidíte opravdu strach.“

SP2: „To je hrozně individuální. Není na to žádné pravidlo, jak se chovají. Přijde jsem paní nebo pán, kteří vypadají jako typická oběť, klepou se, brečí, nechtějí si třeba o tom povídat, bojí se, stydí se, mají pocity viny, že za to vlastně může ona nebo on. Nebo jsem přijde zase někdo jiný, nějaký jiný uživatel a je to pravý opak. Ten už to má v hlavě srovnané a chce to řešit, ale potřebuje k tomu třeba nějakou pomoc.“

13. Jakou pomoc od Vás oběť nejčastěji očekává?

SP1: „Nejčastěji očekávají, že tu situaci nějakým způsobem vyřešíme. I když je pravda, že někdo si jde jenom popovídat, že to potřebuje ze sebe dostat, ale hodně z nich chce to řešení, což my jim samozřejmě dát nemůžeme. My můžeme nastínit možnosti a oni se pak musí rozhodnout sami. Což je pro ně kolikrát nejtěžší.“

SP2: „Vyslechnutí, taková ta podpora, že v tom nejsou sami, že je tady někdo, kdo jim může pomoci. Mohou to říct někde jinde, než třeba na Policii, protože když k nám přijdou, tak my vůči nim nemáme oznamovací povinnost.“

14. Jaké prostředky pomoci nejčastěji používáte při práci s oběťmi?

SP1: „Poskytujeme jim sociálně právní poradenství, máme zde zdarma právničku na konzultace a psychologa, toho můžou klientky využít na 6 sezeních s tím, že si na začátku stanoví nějaký cíl. Rovněž je to spolupráce s Policií, s OSPODem a dalšími navazujícími službami.“

SP2: „To záleží v jakém je stavu, ale většinou začíná tím, že pokud chtějí, tak o tom povídají. Je to i o poskytnutí nějaké základní krizové intervence, jestli je na tom ten klient nějak špatně, chce si třeba o tom jenom popovídat a pak z toho rozhovoru teprve vyplyne, co dál by chtěl, jak si představuje budoucnost, s čím bychom mu mohli pomoci.“

15. Poskytujete nějaké prostředky pomoci nad rámec Vašich pracovních povinností?

SP1: „Často se stává, že klientky volají mimo pracovní dobu. Což si myslím, že je nad rámec, ale samozřejmě my s nimi komunikujeme. Není to tak, že bychom zvedli a řekli prosím Vás je pátek večer, zavolejte si v pondělí. Zvláště u vykázaní, kde je 10ti denní lhůta na to, aby se to nějak vyřešilo nebo někam posunulo. Kolikrát jsou z toho oběti tak překvapené, že se to vůbec stalo, že jsou najednou bez partnera a vlastně třeba ani nevědí, jak mají bez něj

fungovat, i když teda by to byl násilník. A jinak si myslím, že nad rámec to až zas tak není. Občas se někde zdržíme, protože máme celý Pardubický kraj.“

SP2: „Tak já si myslím, že asi ne. Co by mezi to mohlo patřit, tak máme pracovní dobu od 8 do půl páté s tím, že my máme pohotovostní telefon, který si střídáme s kolegyněmi po jednom týdnu. Co se týče té pracovní doby, tak kdyby mi někdo zavolal v 6večer, tak to nemusím vzít co se týče služebního telefonu, protože od toho je tady pohotovostní telefon. Ale mně když někdo prostě zavolá v 6 večer na telefon, jo tak to prostě ještě vezmu.“

16. Příklad Vám nabídka služeb pro oběti dostačující?

SP1: „Závisí to na individuálních případech. Pro někoho je to až moc a pro někoho je to zase málo. Když si vezmu psychologické poradenství, 6 sezení někomu stačí, ale pro někoho je to prostě málo. Kapacita tady je strašně omezená. Musíme se domluvit, abychom tu my neměly klientku a psycholog neměl klientku, abychom se prostě neblokovaly a podobně.“

SP2: „V rámci intervenčního centra určitě. My tady máme právníka, psychologa, ty jsou zdarma. A v rámci celku si myslím, že také. Pokud oni chtějí, tak ty služby tady jsou.“

17. Co se Vám při práci s obětí daří?

SP1: „Asi taková ta empatie, dokázat se vžít do toho příběhu a vlastně ho opravdu pochopit, protože je to pro ty lidi v danou chvíli to nejdůležitější. Aby si nepřipadali, že se na ně díváte tak, že si to vlastně zavinili nebo že se zachovali špatně, že to měli už dávno nahlásit. Za tohle jsou kolikrát hodně vděční, že je člověk opravdu pochopí.“

SP2: „Nejsou to samozřejmě všechny případy, ale nějaké ty případy, kdy to dotáhnete do toho v uvozovkách zdárného konce a pak už o nich vlastně nic nevíme. Ten násilník už tam není.“

18. Vrací se oběť často k agresorovi?

SP1: „Vrací se hodně. Já si myslím, že tam dochází k určité závislosti mezi obětí a násilníkem. Oni jiný život neznají, takže je to pro ně lepší, než udělat tuhle velkou změnu a samozřejmě se často vymlouvají, což si myslím, že není ten hlavní důvod. Roli tam hrají i ekonomické důvody, zvláště když jsou na mateřské dovolené a jsou na tom chlapovi závislé i finančně.“

SP2: „Stává se to. Většinou slyšíme, že mu chce dát ještě jednu šanci, že si myslí, že se to teďka změní. Rovněž slyšíme že nechtějí trhat rodinu, hlavně kvůli dětem a pak z finančního hlediska.“

19. Které formy DN jsou podle Vás nejvíce problematické?

SP1: „Já si myslím, že to je to psychické týrání, protože se těžko prokazuje. Málokdo to jde i ohlásit, protože mu právě přijde, že k tomu nemá žádný podklad.“

SP2: „Určitě psychické, to člověk těžko dokáže, pokud tam nejsou svědkové. Ohrožená osoba nemá žádné důkazy. Když řekne na Policii, že ji ponižuje nebo že ji vulgárně nadává, tak už je to slovo proti slovu, protože násilník může říct, že to není pravda. Pro klienty je daleko horší, co mi tady říkají.“

20. Jak se vyrovnáváte s neúspěšným řešením případů?

SP1: „Tak asi to úplně nevnímám, že by to bylo neúspěšné, nebo já to tak cítím. Člověk udělá pro klienta maximum, co v dané situaci může a to jak se pak rozhodne, je jeho rozhodnutí. My toho člověka nemůžeme k ničemu nutit. Já si třeba říkám, že když se klientka vrátí k agresorovi a rozloučíme se v tom stylu, že to je její rozhodnutí, ale kdyby cokoliv tak se určitě ozvěte a nemá ten pocit jakože by dělala něco špatně nebo jakože bych jí pak za to vynadala nebo něco takového. Takže spíš zavolá a spíš bude ta šance to pak třeba vyřešit a až k tomu dozraje, protože kolikrát prostě na to nejsou připravené.“

SP2: „Naštěstí se to nestává tak často, ale taky už to mám za sebou. Člověk prostě dělá chyby, není neomylný, takže už jsem něco takového zažila. Od toho je tady supervize, za co jsem moc ráda, protože to tam můžeme probrat.“

21. Jaká je Vaše nejhorší zkušenost?

SP1: „Bylo těžké, když mi tady klientka poprvé brečela. Člověk ne že by nevěděl, co s tím, ale když jí třeba nemůžete rozmluvit a čekáte až to aspoň trochu přejde, tak je to takové nepříjemný, ale určitě to jako není nic nejhoršího.“

SP2: „Taková ta překážka, když vím, že jsou možnosti řešení, nabízím jí různé druhy pomoci a ta žena nebo on to prostě nechtějí řešit.“

22. Došlo k usmrcení oběti agresorem?

SP1: „Došlo, ale to jsem tady ještě nepracovala.“

SP2: „To vím, že se to stalo. Já jsem tady ještě nebyla. Ne že by to ta oběť nechtěla řešit, ale selhal tam jiný orgán, takže to dopadlo takhle. Já jsem se s tím naštěstí ještě nesetkala.“

23. S jakými institucemi spolupracujete?

SP1: „Takže Policie, OSPOD, ty nejčastěji. Pak jsou to ty azylové domy. Policie nás má povinnost informovat pouze když vykazuje. Když mají ale pocit, že někde to domácí násilí je, tak je tam domluva, že jí předají náš letáček, ale oběť se musí ozvat sama.“

SP2: „Tak je to určitě Policie, soudy v Pardubicích tady, okresní soud, azylové domy jak pro muže tak pro ženy, krizová centra, v Chrudimi s Pestalozziho centrem, OSPODy - to je nejčastější v celém Pardubickém kraji, probační mediační služba, městské úřady.“

24. Jaké jsou úskalí vzájemné spolupráce?

SP1: „S OSPODem, protože tam je to kolikrát náročné. Ty vzájemné kompetence nejsou jasně dané nebo spíš povinnosti nejsou pro ně jasně vymezené, takže kolikrát to přehazují na nás. Například musíme psát předběžné opatření na dítě, i když by to měl psát OSPOD. Rovněž jsme nedávno museli řešit příliš laxní přístup OSPODu. Co se týče spolupráce s Policií, tak tam se občas stane, že to odmítli sepsat.“

SP2: „Občas narážím na problém s OSPODem. A tam to je nejčastěji v tom smyslu, že sepisujeme návrh na předběžné opatření, ale my máme cílovou skupinu od 18 let, takže s dětmi nepracujeme. Pokud jsou v rámci vykazání zahrnuté i nezletilé děti, tak kontaktujeme OSPOD a řešíme to s nimi a jejich úkolem by mělo být, že pokud je tam ohrožené dítě, tak by měly sepisovat návrh na předběžné opatření na dítě. Ale stává se mi docela často poslední dobou, že volají, ať to s tím dítětem sepíšeme my. Takže asi se jim do toho nechce.“

25. Myslíte si, že došlo ke zvýšení případů z důvodu mediálních kampaní?

SP1: „Určitě se to zlepšuje, myslím tím počet lidí, kteří by to třeba hlásili. Zvláště u seniorů, kteří vyrůstali v něčem, kdy Policie a tyto orgány byly spíše odstrašujícího rázu než jako pomáhající orgány. Ale je to strašně nízké procento, které to nahlásí a toho DN je mnohem víc.“

SP2: „Takže od roku 2007 do roku 2012 tam byl nárůst. Tam šlo vidět, že to narůstá vzhledem k tomu, jak se o tom mluvilo apod. Ale teď v roce 2013 je tam propad na 74 vykázání. Na obvodních odděleních říkají, že už to mají podchycené, že už žádné DN ve svém obvodu nemají. Zase je pravda, že nám přibývá nízkoprahových kontaktů, takže to tolik nejde přes Policii, přes to vykázání.“

5.6 Diskuze výsledků

Hlavním cílem empirické části bylo zodpovědět otázky, které jsem si položila na začátku své práce. Výzkum jsem směřovala k příslušníkům PČR a pracovním Intervenčního centra v Pardubicích. K získání co nejobjektivnějších dat jsem zvolila jak kvantitativní tak rovněž kvalitativní výzkum.

U policistů jsem zvolila metodu dotazníkového šetření, která mi umožnila provést průzkum na všech osmi odděleních na Orlickoústecku. Ze získaných dat vyplývá, že většina zaměstnanců PČR nepovažuje přípravu na řešení případů domácího násilí za dostatečnou. Ve svých odpovědích nejčastěji uváděli, že by uvítali opakovaná školení a kurzy. Důraz pak kladli především na praktické ukázky a rozborů konkrétních případů, na kterých by bylo demonstrováno, jak by se mělo při řešení jednotlivých případů postupovat. Policisté a policistky rovněž vznesli požadavek na odbornost školitelů, kteří by měli mít praktické zkušenosti s řešením domácího násilí.

Z odpovědí na otázky ohledně řešení domácího násilí bylo zjištěno, že obětem nejčastěji poskytují preventivně informační a poradenské služby nebo zprostředkovávají kontakt na příslušné orgány a instituce. Jedním ze stěžejních nástrojů Policie je institut vykázání, kterým agresora mohou vykázat na dobu 10 dní. Většina zaměstnanců považuje tento prostředek za účinnou metodu, avšak někteří vyjádřili pochybnosti ohledně účinnosti daného nástroje. Institut vykázání danou situaci neřeší, ale pouze dává oběti čas se rozhodnout a předcházet příčinám, které vedou k dané situaci. Z praxe vyplývá, že většina obětí danou lhůtu smysluplně nevyužije, situaci neřeší, nepodají návrh na prodloužení, čímž se situace znovu opakuje. Policisté mají rovněž možnost vyhodnotit situaci jako trestný čin, jako přešůpek proti občanskému soužití nebo jako návrhový přešůpek. Škála pomoci Policie ČR je velmi rozsáhlá, od preventivní péče až po opatření, které chrání životy a zdraví.

Z dotazníkového šetření dále vyplynuly překážky, se kterými se při řešení případů setkávají. Velký problém vidí především v dokumentaci a administrativě, která celou situaci zbytečně komplikuje a zatěžuje nejenom policisty, ale především odrazuje oběti. Nedostatky

policisté shledávají rovněž v angažovanosti ostatních institucí. Požadují lepší spolupráci při řešení a prevenci DN. Respondenti by uvítali legislativní změny a to především v rámci odvolání, které by mělo být umožněno až v době prodloužení vykazání. Dalším návrhem na zlepšení byla odbornost jednotlivých příslušníků PČR. Tuto problematiku zmiňovali především respondenti z menších měst, kteří se s případy domácího násilí setkávají ojediněle a nemají potřebné zkušenosti.

V rámci výzkumného šetření v Intervenčním centru v Pardubicích jsem provedla polostrukturovaný rozhovor se dvěma pracovníci. Ze zjištěných dat vyplynulo, že v porovnání s Policií ČR jsou s přípravou na řešení případů spokojeny a systém vzdělávání by neměnily. Před začátkem práce absolvují přípravná školení, která se netýkají pouze domácího násilí, ale zahrnují širokou škálu oblastí, které s domácím násilím souvisejí. Zatímco PČR nemá možnost průběžného školení, pracovníce IC se musejí neustále vzdělávat a absolvovat nejméně 24 hodin ročně. Současný systém prohlubování znalostí jim vyhovuje, neboť mají možnost se neustále vzdělávat a volit si kurzy podle jejich potřeb a zaměření. Svoji činnost mají rovněž možnost konzultovat s externím supervizorem, se kterým mohou konzultovat jednotlivé případy. Jak samy pracovníce uvedly, pro tuto práci je to supervize nezbytná.

Z rozhovorů vyplynulo, že se zvyšuje počet nízkoprahových kontaktů, kdy oběť sama vyhledá odbornou pomoc a neohlásí domácí násilí na Policii. Obě pracovníce se shodly, že v případě nízkoprahových kontaktů je řešení případů lepší, neboť oběť je motivovaná a chce danou situaci řešit. Hlavní pomoc, kterou sociální pracovníce poskytují, jsou především konzultace a sociálně právní poradenství. Klientky mají k dispozici právníka a psychologa, kteří jim poskytují informace o možném řešení. Podle výpovědí pracovníc IC oběti domácího násilí velmi oceňují, že je někdo vyslechne, projeví empatii a porozumění a poskytne psychickou podporu, což v případě Policie není možné. Na ohrožené osoby bychom neměli nahlížet jen jako na další případy, které je potřeba vyřešit, ale jednat s nimi jako s jedinci, kteří se vyskytli v těžké životní situaci a kteří kromě informací a odborných služeb potřebují především lidský přístup a porozumění. To platí obzvláště v situaci, kdy se nemohou spolehnout na svoji rodinu a své nejbližší.

Poslední oblastí, na kterou jsem se v rámci výzkumu zaměřila, byla spolupráce s ostatními organizacemi. Intervenční centrum tvoří jeden z hlavních pilířů v oblasti domácího násilí a úspěšné řešení jednotlivých případů záleží na efektivní komunikaci mezi spolupracujícími institucemi. Ze zkušeností sociálních pracovníc nejčastěji spolupracují s Policií ČR, OSPODy a azylovými domy. V rámci spolupráce se několikrát vyskytly problémy, které znesnadňují

celý proces. Časté neshody musí pracovnice řešit s Intervenčním centrem, které podle výpovědí na ně přenáší jejich povinnosti. Vzájemné kompetence mezi oběma institucemi nejsou striktně vymezené, což může znesnadňovat vzájemnou spolupráci a vyvolávat zbytečné rozpory. Mezi klientelu IC se řadí pouze dospělé osoby, které dosáhli věku 18 let, naopak v případě osoby mladších 18 let má OSPOD povinnost sepsat předběžné opatření a společně s IC usilovat o zdárné řešení. Z praxe však vyplývá, že tento systém ne vždy funguje. Spolupráce s Policií je podle zkušeností pracovnic úspěšnější, avšak již se několikrát stalo, že příslušníci PČR odmítli s obětí sepsat ohlášení o DN. Pro úspěšné řešení případů domácího násilí je stěžejní, aby komunikace a spolupráce mezi institucemi byla efektivní. Organizace si musí plnit své povinnosti, využívat svých kompetence a zároveň respektovat kompetence ostatních.

6 Závěr

Téma své bakalářské práce jsem si vybrala především z důvodu nepřímé zkušenosti s tímto jevem, díky čemuž jsem se o danou problematiku začala zajímat. V teoretické části jsem se snažila poukázat na základní fakta a informace týkající se domácího násilí. I přes zlepšení povědomí veřejnosti o tomto jevu, stále existuje, jak vyplývá z dotazníkového šetření, zkreslená představa o tom, co domácí násilí je a co není. Nejprve jsem vymezila domácí násilí a uvedla jeho definice, abych mohla dále s tímto jevem pracovat. V následujících podkapitolách jsem se zabývala teoriemi vzniku DN a jak si jednotlivé přístupy jeho vznik vysvětlují. Rovněž jsem uvedla rizikové faktory, které mohou nás a hlavně potencionální oběť upozornit na nebezpečí vzniku domácího násilí.

Dále v teoretické části zmiňuji formy a znaky domácího násilí, jejichž znalost je stěžejní nejenom pro pracovníky, kteří s oběťmi pracují, ale rovněž pro širokou veřejnost. Je důležité, aby lidé byli schopni rozpoznat domácí násilí a v případě potřeby nahlásit na příslušné orgány. Jak uvedlo několik policistů, informovanost veřejnosti o tom, co domácí násilí je a není, je stále nedostačující. Pro pomáhající pracovníky je současně stěžejní povědomí o typologii obětí a jejich reakcí na danou situaci. Neznalost může často klamat především širokou veřejnost. Oběť často vyvíjí násilníka nebo bagatelizuje následky, což často vyvolává dojem, že ohrožená osoba pomoc nechce. V návaznosti uvádím systém pomoci obětem domácího násilí, kde vymezuji nejdůležitější organizace a způsoby pomoci v ČR, ze kterých později vycházím v praktické části.

V empirické části jsem se provedla šetření v Pardubickém kraji se zaměřením na Orlickoústecký region. Svůj výzkum jsem směřovala především k pracovníkům intervenčních center a příslušníkům Policie České republiky, neboť se domnívám, že hrají jednu z nejdůležitějších rolí při řešení případů domácího násilí. K získání potřebných informací jsem využila, jak kvalitativní tak kvantitativní přístup. Mým cílem bylo zjištění úrovně a spokojenosti při přípravě na řešení DN. Pracovníci IC shledali přípravu za dostačující, což se ovšem nedá říct u Policie ČR. Většina respondentů uvedla, že školení není vyhovující a mělo by se zlepšit. Faktem zůstává, že Policie má širokou působnost a domácí násilí je pouze zlomkem všech případů, kterými se zabývají. Odborná připravenost je tedy na nižší úrovni ve srovnání s intervenčním centrem, jehož hlavním posláním je pomoc osobám ohroženým domácím násilím.

Další oblastí, na kterou jsem se ve výzkumu zaměřila, byly nástroje pomoci a názory pracovníků na jejich účinnost. Hlavním prostředkem pomoci v IC jsou především konzultace

a sociálně právní poradenství. Je důležité projevit empatii a porozumění, neboť to je to, co oběti nejvíce postrádají. Účinnost těchto nástrojů závisí především na motivaci a aktivitě každé ohrožené osoby. Pokud nevychází iniciativa od samotné oběti, pracovníci jsou poměrně bezradní a i přes veškerou snahu se případ nepodaří vyřešit zdárně. Základním nástrojem pomoci u Policie ČR je institut vykazání, který ale není dostačující. Jeho výhodou je především možnost okamžitého zásahu, který chrání zdraví a život oběti. V rámci dlouhodobého výhledu je však jeho účinnost podstatně menší. Samotný institut vykazání totiž domácí násilí neřeší, pouze dává čas oběti se rozhodnout, jestli bude situaci řešit nebo ne. I přes snahu pomáhajících institucí výsledek se vždy odvíjí od rozhodnutí ohrožené osoby, která o sobě a svém životě plně rozhoduje a nese zodpovědnost. Komplikace v rámci institutu vykazání může nastat v případě, že se agresor odvolá proti desetidenní lhůtě. Tento právní akt celou situaci značně komplikuje, možnost odvolání až ve lhůtě prodloužení vykazání by usnadnila řešení nejenom pro oběť, ale i pro pomáhající instituce.

Současný systém řešení případů domácího násilí klade důraz na interdisciplinární tým a jeho spolupráci, která umožňuje postihnout daný jev ze všech jeho aspektů. Problém ovšem nastává, pokud vzájemná spolupráce neprobíhá tak, jak by měla. Neefektivní spolupráce vede k neefektivnímu nebo zdlouhavému řešení a působí nepříjemnosti nejenom ohrožené osobě, ale i pracovníkům jednotlivých organizací. Vzájemná komunikace je důležitá součást úspěšného řešení situace, proto je nutné.

Zajímavým zjištěním bylo, že příslušníci Policie ČR několikrát odmítli sepsat oznámení o domácím násilí, a to i přes to, že dotyčná osoba byla odkázána na Policii pracovníci IC. Dalším překvapující informací, která z výzkumu vyplynula, byla problematická spolupráce mezi intervenčním centrem a oddělením sociálně právní ochrany dětí. Jelikož jsou děti často přítomní domácímu násilí v rodině, je podle mého názoru důležité, aby spolupráce právě mezi těmito dvěma organizacemi probíhala na co nejlepší úrovni. Překážkou efektivní kooperace jsou nejasně vymezené kompetence, což může vést k přenášení povinností z organizace na organizaci a vyvolávat nepříznivé pracovní vztahy, které dozajista ovlivňují celkové řešení případů.

I přes snahu získat informace od co největšího počtu respondentů, nelze výsledky mého výzkumu zobecňovat, neboť šetření bylo provedeno pouze v Pardubickém kraji. I přes to se domnívám, že byly zjištěny poměrně zajímavé informace, které by mohly být podnětem pro zlepšení systému pomoci obětem domácího násilí v České republice.

7 Použité zdroje a literatura

BEDNÁŘOVÁ Zdeňka, MACKOVÁ Kateřina, WÜSCHOVÁ Petra, BLÁHOVÁ, Kateřina. *Domácí násilí Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, 2009. ISBN 978-80-254-5422-0

BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press, a.s, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

CONWAYOVÁ, Helen. *Domácí násilí: Příručka pro současné i potenciální oběti*. Praha: Albatros 2007. 1.vyd. ISBN: 978-80-00-01550-7

ČESKO. Policie. Policejní prezidium. Středisko informací a personálního poradenství. *Manuál k postupu policistů v případech domácího násilí*. 1. vyd. Praha: Themis, 2006. 80 s. ISBN 80-7312-024-0.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2004. ISBN 80-86473-86-4

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2207-8

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Zatím víme víc o ohrožených osobách*. Zpravodaj BKB, Vol. 1, 2003. ISSN 1213-8282

DISMAN, M.: *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN: 978-80-246-1966-8

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum- Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2

MÁRVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava, POKORNÁ, Dana, TOUFAROVÁ, Marie. *Partnerské násilí*. 1. vydání, Praha: LINDE, 2008, 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009. ISBN 978-80-247-3006-6

STŘÍLKOVÁ Patricie a Marek FRYŠTÁK. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7418-020-0

ŠEVČÍK Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí, Kontext, dynamika, intervence*. Praha: Portál 2011,. ISBN 978-80-7367-690-2

ŠEVČÍK Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí*. Praha: Portál, s. r. o., 2011. ISBN 978-80-7367-690-2

ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

VARGOVÁ, Branislava a Marie VAVROŇOVÁ. *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci – Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. Praha: ROSA, 2006.

VOŇKOVÁ, Jiřina. *Vaše právo! první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí*. 6. aktualizované a doplněné vydání., Praha: proFem, 2010. ISBN: 978-80-903626-9-7

VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004. ISBN 80-239-2106-1.

VOŇKOVÁ Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přepracované vydání. Praha: proFem, o. p. s., 2008. ISBN 978-80-903626-7-3

STRÍLKOVÁ, Patricie. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2009. ISBN 978-80-7418-020-0

ŠEVČÍK Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí, Kontext, dynamika, intervence*. Praha: Portál 2011., ISBN 978-80-7367-690-2

ÚLEHLOVÁ, Dagmar a kol. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*, 1. vydání, Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotních oborů, 2009, 116 s. ISBN 978-80-7013-502-0

Elektronické zdroje

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Domácí násilí*. [online]. [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/domaci-nasili/>

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Domácí násilí v agendě OSPOD*. [online]. [cit. 2013-12-10]. 2003. dostupné online z: <http://domacinasili.cz/files/uploaded/UserFiles/manual%20OSPOD.pdf>

ČESKÁ ASOCIACE PRACOVNÍKŮ LINEK DŮVĚRY. *O linkách důvěry*. [online]. © 2014 [cit. 2013-11-05]. Dostupné z: <http://www.capld.cz/o-linkach-duvery>

DONA linka. *Reprezentativní výzkum 2001*. [online]. © 2007 [cit. 2013-11-22]. Dostupné z: <http://www.donalinka.cz/domaci-nasili/reprezentativni-vyzkum-2001/>.

DONA linka. *Základní informace*. [online]. © 2007 [cit. 2013-10-22]. Dostupné z: <http://www.donalinka.cz/dona-linka/zakladni-informace/>.

HRDÁ, Lucie. *Pachatelé domácího násilí*. [online]. [cit. 2013-11-22]. Dostupné z: <http://www.rodina.cz/clanek6055.htm>.

MAGDALENIUM. *Znaky a druhy domácího násilí*. [online], [cit. 2013-10-12]. dostupné z: <http://www.magdalenium.cz/index.php?nid=4875&lid=CZ&oid=643225>.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ. *Metodický pokyn ministerstva zdravotnictví pro postup lékařů při poskytování zdravotnické péče osobám ohroženým domácím násilím* [online]. Praha, 2008 [cit. 2014-02-08]. Dostupné z: <http://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CDYQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.mzcr.cz%2FLegislativa%2FSoubor.ashx%3Fnazev%3DZDRAVOTNIC%2FTVI-tisk%252006->

08.indd.pdf%26souborID%3D9269%26typ%3Dapplication%2Fpdf&ei=5Vr2Uvv7Naaa0QWpm4G4Ag&usg=AFQjCNETum9GwsEYEVuDF8d_5VWLBXQ1Rw&bvm=bv.60983673,d.d2k

POPP, Tomáš. *Ženy - postavení ve společnosti, domácí násilí* [online]. E-polis.cz, 13. leden 2004. [cit. 2013-12-17]. Dostupné z: <<http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/40-zeny-postaveni-ve-spolecnostidomaci-nasili.html>>. ISSN 1801-1438.

ROSA. *Sociologická sonda klientek, obětí domácího násilí za rok 2011*. [online]. [cit. 2013-11-10]. Dostupné z: http://www.rosa-os.cz/fileadmin/rosa/STATISTIKA_ROSA_za_rok_2011.pdf

WOMEN'S RURAL ADVOCACY PROGRAMS. *Type of Abuse*. [online]. [cit. 2013-10-12]. dostupné z: <http://www.letswrap.com/dvinfo/types.htm>.

WOMEN'S RURAL ADVOCACY PROGRAMS. *Why women stay*. [online]. [cit. 2013-10-12]. dostupné z: http://www.letswrap.com/content/Domestic_Abuse_Information.pdf.

Zákony

ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. prosince 1961 trestní zákon. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 65. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=140/1961&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

ČESKO. Zákon č. 359 ze dne 9. prosince 1999 o sociálně-právní ochraně dětí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 111, s. 7662. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=359/1999&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

ČESKO. Zákon č. 135 ze dne 14. března 2006 kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 46, s. 1628. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=135/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91, s. 4086. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=273/2008&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1257. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=108/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

8 Přílohy

Příloha č. 1 Dotazník pro příslušníky PČR

Příloha č. 2 Výzkumné šetření v Intervenčním centru

Příloha č. 3 SARA DN

Dotazník pro příslušníky PČR

Vážený pane, vážená paní,

předkládám Vám anonymní dotazník, který bude sloužit k výzkumnému šetření mé bakalářské práce na téma Pomoc obětem domácího násilí v Pardubickém kraji. Vámi vybrané odpovědi zakroužkujte, v případě otevřených otázek napište stručné vyjádření.

Děkuji za Vaši ochotu a čas při vyplňování dotazníku.

Lucie Ebertová

I. oblast

Jste :

- a) muž
- b) žena

Váš věk:.....let

U Policie ČR pracujete.....let

Jste:

- a) svobodný/á
- b) rozvedený/á
- c) v partnerském svazku
- d) ženatý/ vdaná

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) střední odborné učiliště
- b) střední škola s maturitou
- c) vyšší odborná škola
- d) vysoká škola

Jakou přípravu jste absolvoval/a pro řešení DN?

- a) samostudium
- b) kurz o DN
- c) školení v rámci PČR
- d) škola
- e) pracovní porady
- f) žádné

Máte pravidelná školení?

- a) ano, uveďte.....
- b) ne

Máte možnost zúčastnit se supervize?

- a) ano
- b) ne

Změnil/a byste něco ohledně prohlubování vědomostí?

- a) ano (uved'te)

-
- b) ne

II. oblast

Je, podle Vašeho názoru, věnována domácímú násilí (dále jen DN) dostatečná pozornost?

- a) přiměřená pozornost
- b) přehnaná pozornost
- c) DN se podceňuje
- d) nevím

Setkal/a jste se s DN během pracovního poměru u PČR?

- a) ano
- b) ne

Řešil/ a jste DN?

- a) ano (Uved'te kolikrát).....
- b) ne

Setkal/a jste se s DN v soukromém životě?

- a) ano
- b) ne

Kdo se podle Vás nejčastěji stává obětí?

- a) děti
- b) ženy
- c) muži
- d) senioři
- e) jiná osoba (uved'te).....

Jak často vyjíždíte k DN?

- a) týdně.....
- b) měsíčně.....
- c) výjimečně.....

S jakou formou DN se převážně setkáváte?

- a) fyzické
- b) psychické
- c) sexuální
- d) ekonomické
- e) jiné (uved'te)

Jakým způsobem se o případu většinou dozvídáte?

- a) od oběti
- b) od školy
- c) od sousedů/příbuzných
- d) od OSPODu
- e) od zdravotnických zařízení
- f) od jiných.....

Na které instituce se podle Vás oběti nejčastěji obracejí?

- a) Policie ČR
- b) státní zastupitelství
- c) zdravotnická zařízení
- d) Intervenční centra
- e) neziskové organizace
- f) jiné.....

Jaké formy pomoci používáte při práci s oběťmi DN?

.....

.....

.....

Jak situaci při výjezdu na místo incidentu se znaky DN nejčastěji řešíte:

- a) domluvou
- b) zajištěním
- c) zadržením
- d) vykázáním
- e) jinak (uveďte jak)

.....

.....

.....

Co je rozhodujícím momentem pro uplatnění institutu vykázání?

.....

.....

.....

.....

.....

Kdo je nejčastěji agresorem DN?

- a) manžel
- b) manželka
- c) partner
- d) partnerka
- e) syn/dcera oběti
- f) jiná

Setkali jste se s usmrcením obětí?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Došlo během zásahu k napadení policisty?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Setkali jste se s případem usmrcení agresora obětí jako krajního řešení DN?

- a) ano
- b) ne

Došlo k navýšení ohlašovaných počtů případů z důvodu mediálních kampaní?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

III. oblast

Připadá Vám nabídka služeb pro oběti dostačující?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

Myslíte si, že má PČR dostačující pravomoci a DN je dostatečně legislativně ukotveno?

- a) ano
- b) ne (uveďte důvody)

.....

.....

.....

Považujete institut vykázání za účinný prostředek proti DN?

- a) ano
- b) ne (uveďte důvody)

.....

.....

.....

Jaká je spolupráce v řešení DN se soudy?

Velmi dobrá dobrá průměrná špatná velmi špatná

S jakými dalšími institucemi spolupracujete?

- a) Intervenční centrum
- b) Oddělení sociálně-právní ochrany dětí
- c) Zdravotnická zařízení
- d) Soud
- e) jiné (uveďte).....

Co by se podle Vás mohlo v rámci DN zlepšit?

.....

.....

Výzkumné šetření v Intervenčním centru

I. oblast

Co Vás vedlo k výběru tohoto povolání?

Jaké je Vaše vzdělání?

Jak dlouho zde pracujete?

Máte pravidelná školení?

Máte možnost zúčastnit se supervize?

Změnil/a byste něco ohledně prohlubování vědomostí?

II. oblast

S jakou formou DN se převážně setkáváte?

Jakým způsobem se o případu většinou dozvídáte?

Kdo je častou obětí DN?

Co podle Vás přiměje oběť DN nahlásit?

Jak se chová typická oběť?

Jakou pomoc oběť od Vás nejčastěji očekává?

Jaké prostředky pomoci používáte při práci s oběťmi DN?

Jaké služby jí při prvním kontaktu nabídnete, případně zprostředkujete?

Používáte nějaké prostředky pomoci nad rámec Vašich pracovních povinností?

Připadá Vám nabídka služeb pro oběti dostačující?

Co se Vám při práci s oběťmi daří?

Vrací se oběti často k agresorovi? Pokud ano, co je příčinou?

III. oblast

Které formy DN jsou podle Vás nejvíce problematické?

Jak se vyrovnáváte s neúspěšným řešením případů?

Jaký je Váš nejhorší zážitek?

IV. oblast

S jakými institucemi spolupracujete?

Jaké jsou úskalí vzájemné spolupráce? (Negativa, pozitiva)

Co by se podle Vás mohlo v rámci DN zlepšit?

Došlo k navýšení ohlašovaných počtů případů z důvodu mediálních kampaní?

SARA DN

ODDÍL 1 - NÁSILÍ VŮČI BLÍZKÉ OHROŽENÉ OSOBĚ

- Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?
- Vyhróžuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?
- Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné oso
- Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?
- Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?

ODDÍL 2 - OBECNÉ SKLONY NÁSILNÉ OSOBY K NÁSILÍ

- Dopouští se obecné kriminality?
- Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?
- Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?
- Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?
- Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?

ODDÍL 3 - ZRANITELNOST OHROŽENÉ OSOBY

- Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?
- Má z násilné osoby extrémní strach?
- Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?
- Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?
- Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?

ANOTACE

Jméno a příjmení	Lucie Ebertová
Katedra	Ústav pedagogiky a sociální práce
Vedoucí práce	PhDr. Dagmar Pitnerová PhD.
Rok obhajoby	2014
Název práce	Pomoc obětem domácího násilí v Pardubickém kraji
Název v angličtině	The help to victims of domestic violence in Pardubicky region
Anotace práce	<p>Bakalářská práce se zabývá problematikou domácího násilí, především se pak zaměřuje na systém pomoci osobám ohroženým domácím násilím. V teoretické části jsou zmíněny základní pojmy týkající se dané tematiky, formy a znaky domácího násilí, typologie obětí a jejich reakce na domácí násilí. Poslední kapitola teoretické části se zabývá systémem pomoci obětem v ČR. V empirické části je popsán výzkumný vzorek, techniky sběru dat, analýza a vyhodnocení získaných informací. Data byla získána pomocí dotazníkového šetření a polostrukturovaného rozhovoru. Cílem práce bylo zjistit, jak funguje vzájemná spolupráce interdisciplinárního týmu, jaké nástroje řešení používají a jak vnímají jejich účinnost a v neposlední řadě jestli považují odbornou přípravu na řešení domácího násilí za dostatečnou.</p>
Klíčová slova	Domácí násilí, oběť, agresor, pomoc obětem domácího násilí, Pardubický kraj, Orlickoústecko, Policie ČR, Intervenční centrum
Anotace v angličtině	<p>The bachelor thesis deals with the issue of domestic violence, in particular, it focuses on the system of help to victims of domestic violence. In the theoretical part there are mentioned basic concepts related to the themes, forms and signs of domestic violence typology of victims and their response to domestic violence. The last chapter deals with the system of assistance to victims in the country.</p> <p>In the empirical section there are described the research sample, data collection</p>

	<p>techniques, analysis and evaluation of information. Data was collected by using questionnaires and semi-structured interview. The aim of the study was to determine how the mutual cooperation of an interdisciplinary team works, what tools of solutions are used and how they perceive their effectiveness and, last but not least, if they consider training to deal with domestic violence sufficient.</p>
Klíčová slova v angličtině	<p>Domestic violence, victim, aggressor, help victims of domestic violence, Pardubický region, Orlickoústecko region, Police, Intervention centre</p>
Přílohy vázané v práci	<p>SARA DN, Dotazník PČR, Polostrukturovaný rozhovor</p>
Rozsah práce	<p>65 stran</p>
Jazyk práce	<p>Český jazyk</p>